

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomikoulutus

2022

Aikuissosiaalityö

OPINNÄYTETYÖ

Tutkimustyyppinen opinnäytetyö

Pauliina Hurme

PAIMIOLAISTEN NUORTEN KOKEMUKSIA TYÖTTÖMYYDESTÄ

Pauliina Hurme

PAIMIOLAISTEN NUORTEN KOKEMUKSIA TYÖTTÖMYYDESTÄ

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa paimiolaisten alle 25-vuotiaiden nuorten kokemuksista työttömyydestä ja koulupudokkuudesta. Tavoitteena oli saada selville nuorten omin sanoin kuvaamia kokemuksia. Tutkimuksella pyrittiin selvittämään millä tavoin siirtymävaihetta elävät nuoret kokevat työttömyyden sekä mikä heidän oma näkemyksensä on siitä, mikä estää heitä kiinnittymästä koulu- tai urapolkuun.

Teoreettisena viitekehystenä toimii kehkeytyvän aikuisuuden teoria. Tutkimuksen lähtökohtana on aikuisuuteen siirtymisen haasteet sekä niiden vaikutukset syrjäytymiseen ja toimijuuteen. Teoriaosassa tarkastellaan lisäksi nuorten työttömyyttä, nuorten syrjäytymisvaaraa sekä toimijuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä.

Opinnäytetyö on sekä kvantitatiivinen eli määrällinen kyselytutkimus että kvalitatiivinen eli laadullinen haastattelututkimus. Päämenetelmänä toimii kysely, jonka tavoitteena oli kartoittaa viitekehukseen perustuvan ilmiön laajuus ja voimakkuus Paimiossa. Haastatteluilla pyrittiin vuorovaikutuksen keinoin pääsemään lähemmäksi ja syvemmälle nuorten subjektiivisiin kokemuksiin.

Tuloksista ilmenee, että paimiolaiset nuoret kokevat yhteisön ulkopuolelle jäämistä, vaikka eivät tunnekaan varsinaisesti yksinäisyyttä. Työttömyyden koettiin vaikuttavan eniten taloudelliseen tilanteeseen. Työllistymisen esteenä nuoret näkevät koulutuksen ja työkokemuksen puutteen. Tuloksista kävi ilmi, että nuoret arvostavat työtä ja pitävät sitä tavoittelemisen arvoisena, mutta työn odotetaan olevan itseään kiinnostavaa ja alan itselle sopiva. Lisäksi tutkimuksessa tuli esille, että kyselyyn vastanneiden huoltajista enemmistöllä korkein koulutus oli ammattitutkinto ja työttömänä tällä hetkellä huoltajista oli vain vähäinen määrä. Työ- ja toimintakykyyn vastausten mukaan vaikutti eniten mielenterveyden haasteet. Tämän vuoksi on tärkeää asiakasohjauksessa ottaa puheeksi nuoren elämäntilanne kokonaisuutena ja pyrkiä etsimään keinoja nuoren toimijuuden vahvistamiseen.

ASIASANAT:

Nuorisotyöttömyys, NEET-nuoret, syrjäytyminen, kehkeytyvä aikuisuus, toimijuus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of Social Services

2022 | 53, 8 pages in appendices

Pauliina Hurme

PAIMIOS YOUNG ADULTS EXPERIENCES OF UNEMPLOYMENT

The aim of this research-based thesis was to examine the experiences of young adults under the age of 25 in Paimio about unemployment and school dropout. The thesis also explores to find out about the experiences described by the young adults in their own words. The aim of the study also was to find out how young adults in transition experience unemployment and what their own view is of what prevents them from becoming attached to their school or career path.

The theoretical framework is theory of emerging adulthood. The starting point for the research is the challenges of the transition to adulthood and their effects on social exclusion and human agency. The theory section also examines the factors affecting of youth unemployment, young adults risk of social exclusion and human agency.

The thesis is both a quantitative survey and a qualitative interview. The main method is a survey, which purpose was to map the extent and intensity in Paimio. The purpose of the interviews was to use interaction to get closer and deeper into the subjective aspects of young adults.

The results show that young adults in Paimio experience being left out of the community, even though they do not really feel lonely. Unemployment was felt to the biggest impact on the economic situation. Young adults see a lack of education and work experience as an obstacle to employment. The results showed that young adults value work and consider it worth pursuing, but the work is expected to be interesting for themselves and suitable for the field. In addition, the survey revealed that for most of the guardians of the respondents to the survey, the highest level of education was a vocational qualification, and the moment only a small number of guardians were unemployed. According to responses, mental health challenges had the biggest impact on work and functional capacity. For this reason, it is important in customer guidance to bring up the young adults life situation as a whole and to try to find ways to strengthen the young adults agency.

KEYWORDS:

Youth unemployment, NEET youngsters, social exclusion, emerging adulthood, human agency

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 NUORET JA TYÖTTÖMYYS	7
2.1 Nuorten työttömyys	7
2.2 NEET	8
3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	10
3.1 Siirtymävaihe elämäkulussa	10
3.2 Nuorten syrjäytymisvaara	11
3.3 Kehkeytyvän aikuisuuden teoria	13
3.4 Siirtymävaiheen erityisiä haasteita	15
4 NÄKÖKULMIA TOIMIJUUTEEN	17
4.1 Mitä on toimijuus?	17
4.2 Nuorten aktivointi	18
4.3 Työ- ja toimintakyky	19
4.4 Nuorten mielenterveyshaasteet	20
5 TOIMEKSIANTAJA JA AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	22
5.1 Paimion kaupungin työvoimapalvelut	22
5.2 Aikaisemmat tutkimukset nuorten työttömyydestä	23
6 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	24
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	25
7.1 Tutkimusmenetelmät	25
7.2 Valitut teemat	26
7.3 Tutkimuksen eteneminen	27
7.4 Aineistonkeruumenetelmät	28
7.5 Tutkimusaineiston analyysitavat	29
8 TUTKIMUKSEN ANALYYSI JA TULOKSET	31
8.1 Kyselyyn vastanneiden ja haastateltavien taustatiedot	31
8.2 Toimijuus nuorten kokemuksissa	31
8.3 Syrjäytymisen ja työttömyyden syitä ja kokemuksia	34

8.4 Siirtymävaihe aikuisuuteen nuorten näkökulmasta	36
8.5 Paikallisuus ja tulevaisuuden toiveita	38
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	40
9.1 Kokemus yhteisöön kuulumattomuudesta	40
9.2 Kokemuksia työttömyydestä ja koulupudokkuudesta	41
9.3 Kohti aikuisuutta siirtyminen	44
10 POHDINTA JA KEHITYSIDEAT	46
10.1 Pohdinta	46
10.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	47
10.3 Jatkokehittämisideat	49
LÄHTEET	50

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Liite 2. Suostumuslomake

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä selvitys ja kartoitus paimiolaisten alle 25-vuotiaiden nuorten kokemuksista työttömyydestä ja koulupudokkuudesta. Tavoitteena on saada selville nuorten kokemuksia heidän itsensä kuvaamina. Tutkimuksen toimeksiantajana toimii Paimion kaupungin Työvoimapalvelut, jossa heräsi tarve tämän asiakasryhmän selvitykselle.

Nuoria alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita on Varsinais-Suomessa ollut vuoden 2022 elokuussa 21 % vähemmän kuin edellisellä vuonna. Työttömien osuus työvoimasta on samana ajankohtana ollut Paimiossa 4,0 %, kun Turussa se on ollut 12,1 %. Nuorten osuus työttömyysasteesta taas Paimiossa on ollut 13,8 %, kun Turussa se on 10,32 %. (ELY-keskus 2022a.) Paimiossa on tällä hetkellä alhainen työttömyysaste, mutta nuorten kohdalla luku on verrattain korkea ja siksi nuorten tilanteen kartoittaminen on tärkeä ja ajankohtainen aihe.

Opinnäytetyö sijoittuu teoreettisesti siirtymävaihetutkimukseen ja viitekehityksenä on kehkeytyvän aikuisuuden teoria. Kehkeytyvä aikuisuus ajoittuu elämänsä välivaiheeseen, jossa nuori aikuistuu, mutta on vielä monella tavalla riippuvainen muista toimijoista sekä yhteiskunnallisista instituutioista. Kiinnostus tähän välivaiheeseen keskittyy erityisesti koulutukseen ja työelämään kiinnittymisen näkökulmaan.

Tutkimusten mukaan nuorten työttömyys jossain vaiheessa on hyvin yleistä, mutta pienelle joukolle nuoria toimeentulosta tulee pitkäaikaisempi tukimuoto. Tulosten mukaan matala koulutustaso lisää riskiä päätyä syrjäytymispolulle. Toinen vaikuttava tekijä on perhetausta ja huomionarvoiseksi tutkimuksessa nähtiin myös selvittää minkälaisia muita sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia näillä nuorilla on, jotka jäävät työn ja koulutuksen ulkopuolelle. (Ilmakunnas ym. 2015, 259–260.)

Nuorten työttömyys on läsnä omassa työssäni uraohjaajana. Työssäni kohtaan nuoria monenlaisten ongelmien ja haasteiden keskellä, joista paikallisesti mielestäni nousevat esille koulupudokkuus, mielenterveyden häiriöt sekä ylisukupolvisuus. Ohjaustilanteissa usein tulee esiin nuorten vaikeus kertoa asioista ja toisaalta myös haluttomuus työnhakua kohtaan. Kiinnostukseni opinnäytetyön aiheeseen pohjautuu siis omaan kokemukseeni nuorten kanssa tehtävästä työstä ja erityisesti itseäni kiinnostaa tutkimuksen tuoma kokonaiskuva sekä siirtymävaiheen pitkittyminen.

2 NUORET JA TYÖTTÖMYYS

2.1 Nuorten työttömyys

Vuoden 2008 taantumana myötä nuorisotyöttömyys kasvoi laajasti Euroopassa, mikä nosti nuorten työttömyyden poliittiseen keskusteluun. Huoli nuorten työttömyydestä kytkeytyy laajempaan syrjäytymisen ja hyvinvoinnin kysymyksiin. Suomessa suurimmalla osalla nuorista on hyvät edellytykset siirtyä koulutuksesta työelämään, mutta pienellä osalla nuorista hyvinvoinnin vajeet ovat kasaantuneita, ja heillä on myös merkittäviä vaikeuksia siirtymässä. Suomessa pidetään tärkeänä nuorisotyöttömyyteen vaikuttavana tekijänä alueellisuutta, jonka nähdään vaikuttavan työpaikkojen määrään sekä palveluiden saatavuuteen. (Sutela ym. 2018, 11.) Varsinais-Suomessa nuorten työttömyysaste on verrattain matala. Helmikuun lopulla vuonna 2022 on ollut nuoria alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita 2400, mikä on 19 % vähemmän kuin edeltävänä vuonna (ELY-keskus 2022b).

Nuorten työmarkkina-asemaa heikentää myös työsuhteiden määräaikaisuus etenkin suhdanneherkillä aloilla. Avoimien työpaikkojen kilpailussa nuori, jolla on vähäinen työkokemus, usein häviää kokeneille työntekijöille. Vaikka nuoret ovat tänä päivänä paremmin koulutettuja kuin vanhemmat sukupolvet, niin siirtyminen työmarkkinoille ja kiinnittyminen työelämään on vaikeutunut, pitkittynyt ja monimuotoistunut. (Asplund & Koistinen 2014, 7.)

Haavoittuvampaan asemaan asettuu ryhmä, joilla on matalin koulutustaso. Riski työttömyyden pitkittymiseen on tutkimuksissa havaittu osuvan koulunsa kesken jättäneisiin, heikosti kouluttautuneisiin ja heikosti työhön motivoituneisiin. (Malmberg-Heimonen ym. 2003, 17.) Pelkän peruskoulun varassa olevilla on kolminkertainen riski asettua työvoiman ulkopuolella olevien ryhmään ammatillisen koulutuksen saaneisiin verrattuna (Myrskylä 2011, 11). Kouluttautumattomuus kytkeytyy työttömyyden lisäksi myös muihin ongelmiin. Ylisukupolvisuus, mielenterveys- ja päihdeongelmat, rikollisuus ja vaikeudet toimeentulossa vaikuttavat merkittävästi syrjäytymiseen. Haavoittava vaikutus voi olla nuorilla pitkäaikaista ja kestää läpi koko urakehityksen. (Paananen ym. 2019, 123–126.)

Nuoren kasvu aikuiseksi asettuu elämänkaareissa siirtymävaiheeseen, johon liitetään useita kehityksellisiä tehtäviä, kuten vastuu omasta elämästä, taloudellinen itsenäisyys,

koulutuksen hankkiminen ja parisuhteen muodostaminen. Näistä kehitystehtävistä selviytymiseen tarvitaan myös yhteiskunnan tukea, jolloin syrjäytymiseen liittyy myös rakenteita, palvelujärjestelmän prosesseja sekä erilaisia tukimuotoja. (Paananen ym. 2019, 116.)

Kouluttautumattomista ja työttömistä nuorista on tehty Suomessa tutkimuksia ja erilaiset hankkeet ovat koonneet raportteja esimerkiksi nuorten työttömien tilastoista (ks. esim. Myrskylä 2011 & Sutela ym. 2018). Vuoden 1987 Kansallista syntymäkohorttia on analysoitu monissa raporteissa ja artikkeleissa, mutta laajempaa pitkittäistutkimusta kaivataan yhä (Sutela ym. 2018, 11; Järvinen & Vanttaja 2013, 510). Aktivointitoimissa olleiden nuorten taustoja on analysoitu Terveyden- ja hyvinvointilaitosten julkaisemassa raportissa (Sutela ym. 2018), jonka mukaan toistuvissa aktivointitoimenpiteissä olevilla nuorilla on kasautunut monenlaisia hyvinvoinnin vajeita sekä tarvetta eri palveluille. Palvelupolkujen kehittäminen on myös yksi osa sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteista. TE-palvelut ovat palvelleet erityisen hyvin juuri useiden palveluiden piirissä olevia työnhakijoita. Yhteenvetona raportissa todetaan, että nuorten tukeminen palveluissa edellyttää kuitenkin nuorten tarpeiden ja elämäntilanteiden tunnistamista. (Sutela ym. 2018, 59.)

2.2 NEET

Nuoria (16–24-vuotiaita), jotka eivät ole työssä tai koulutuksessa kuvaa käsite NEET (not in education, employment or training). Käsitettä käytetään kansainvälisesti indikaattorina työttömyysasteen tilalla kuvaamaan nuoria, jotka eivät opiskele, työskentele tai ole varusmiespalveluksessa. Työttömyysaste kuvaa huonosti syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, koska siihen ei sisälly nuoret, jotka ovat työvoiman ulkopuolella. Myöskään NEET-status ei ole yksiselitteinen, koska nuorten tilanteet vaihtelevat ja on yleistä, että nuori jossakin elämänsä vaiheessa täyttää NEET-statuksen esimerkiksi odottaessaan opintojen tai armeijan alkua. (Gissler ym. 2016.)

Terveyden - ja hyvinvointilaitoksen tutkijoiden laatimassa artikkelissa (Gissler ym. 2006) tarkastellaan Kansallisen syntymäkohortin 1987-aineistoa. Aineistoa analysoitiin NEET-nuorten syrjäytymisen näkökulmasta. Tuloksissa todettiin NEET-statuksen olevan yhteydessä toimeentulotuen tarpeeseen, mielenterveyden haasteisiin, rikollisuuteen, teiniraskauteen ja perusasteen koulutuksen varaan jäämiseen. Kaikki NEET-nuoret eivät ole

syrjäytyneitä, mutta status kuvaa nuorten hyvinvointia yleisesti. Tutkimustulosten mukaan jo yksi NEET-vuosi kertoo myös muista ongelmista ja niiden kasaantumisesta.

NEET-nuorten koettua hyvinvointia tutkineet Sanna Aaltonen, Antti Kivijärvi & Martta Myllylä (2019, 309) tuovat artikkelissaan esiin tutkimustuloksista nousseen nuorten kokeman yksinäisyyden. He painottavat, että on tärkeää nostaa esiin nuorten subjektiivinen ymmärrys hyvinvoinnistaan, joka työllistymiseen keskittyvässä keskustelussa jää usein syrjään.

Tässä opinnäytetyössä päädyin käyttämään NEET-jaottelua, jotta kohderyhmään saadaan myös TE-palveluiden ulkopuolella olevia nuoria. Koska kyseessä on pieni paikkakunta, jossa nuoria työttömiä on lukumäärällisesti vähän, saadaan NEET-statuksella tehtyä laajempi jaottelu kohderyhmän nuorista anonymiteetin suojaamista varten. Jos tutkimuksessani rajaisin nuoret työttömyyden tai kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen perusteella, jäisi lukumäärät niin pieneksi, että anonymiteetin suojaaminen olisi vaikeaa.

3 TOOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1 Siirtymävaihe elämäkulussa

Elämäkulunajattelussa elämä nähdään lineaarisena kehityskulkuna, jossa nuoruutta käsitellään siirtymävaiheena lapsuudesta aikuisuuteen. Nuoruus voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen: varhaisuoruuteen (n. 11–14 v), keskinuoruuteen (n. 14–18 v) ja myöhäisnuoruuteen (n. 19–25 v). Varhais- ja keskinuoruuteen ajoittuu hormonaalinen muutos, psyykinen muutos, persoonallisuuden kehitys sekä sosiaalinen kehitys. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 166–167.)

Viitekehystenä elämäkuluntutkimus tarkoittaa lähestymistapaa, jossa sosiaalisia ilmiöitä tutkitaan ajassa tapahtuvien muutosten näkökulmasta. Tarkastelussa korostuvat elämäntilanteiden muutosten moninaisuus ja sosiaalisten kontekstien merkitys. (Harkko ym. 2016, 15.)

Tämän opinnäytetyön tutkimuksen kohteena ei ole nuoruus iän mukaan tai sosiaalisesti määrittävänä elämänvaiheena, vaan kiinnostus on nuorten siirtymisessä kohti vastuullista aikuisuutta. Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita nuoruudesta erityisesti koulutukseen ja työelämään kiinnittymisen sekä siirtymävaiheen pitkittymisen näkökulmasta. Tutkimuksen kohderyhmän nuorten ikä määräytyy työttömyysturvalain (1290/2002) mukaan, jonka mukaan alle 25-vuotiaalla nuorella on myös koulutushakovelvollisuus.

Sosiaalitieteen väitöskirjassaan Tarja Juvonen (2013, 30–31) tuo esiin, että siirtymävaiheessa nuoruudesta aikuisuuteen tarkoitetaan tekoja, tapahtumia, yhteiskunnallisten asemien ja roolien institutionaalista sarjaa, jotka tuottavat aikuisuuden sosiaalisen määrittymisen. Elämäkulun nähdään kuuluvan yksilölle, kun taas siirtymät nähdään yhteiskunnan tuottamina. Vastuu siirtymien onnistumisessa tai epäonnistumisessa on kuitenkin yksilöllä itsellään. Nuorten kohdalla keskeisiä rakennetekijöitä ovat koulutus- ja työelämäinstituutioiden toimivuus ja saavutettavuus, perheen rooli ja merkitys yhteiskunnassa sekä politiikan rooli näissä. Siirtymiin kytkeytyy vahvoja yhteiskunnallisia odotuksia, joihin nuorilla on taipumus vastata kulttuuristen odotusten mukaisesti.

Aikuistuvien nuorten koulutuspolkuja ja siirtymistä työelämään tarkastelevassa tutkimuksessa tutkijat Jaakko Harkko, Tuula Lehikoinen, Sarita Lehto ja Mika Ala-Kauhaluoma ovat todenneet, että vakituiseen työelämään kiinnittyminen on 2000-luvun työmarkkina-tilanteen jälkeen siirtynyt myöhemmäksi. Esimerkiksi pätkätyöllisyys on muuttanut työsuhteita ja vaikuttaa nuorten asemaan väestötasolla ja erityisesti yksilöillä, joilla terveydelliset ja sosiaaliset ongelmat luovat esteitä osallisuudelle. Koulutukseen osallistuminen on keskeinen osa nuoren elämää ja vaikuttaa tavoitteiden asettamiseen sekä saavuttamiseen myöhemmin elämänkulussa. Tutkimuksen tuloksissa on todettu, että lyhytkestoinen koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olo ei estä myöhempää kiinnittymistä korkeakoulutetuilla. Sen sijaan vaikutus on voimakkaampi enintään perusasteen suorittaneilla. Suurin riski työn ja koulutuksen ulkopuolisuuteen on juuri nuorilla, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa. Lisäksi luonteenomaista nuorten kiinnittymiseen työmarkkinoille on edestakaisuus. (Harkko ym. 2016, 32–39.)

3.1 Nuorten syrjäytymisvaara

Syrjäytymistä voidaan lähestyä monesta eri lähtökohdasta. Yksi näkökulma on hyvinvoinnin ongelmien kasautuminen. Tällaisia ongelmia ovat esimerkiksi taloudelliset ongelmat, työttömyys, terveysongelmat ja läheisten ystävien puuttuminen. Tutkimusten mukaan kasautumisena nähdään jo kaksi päällekkäistä ongelmaa. Määritelmään sisältyy myös ongelmien pitkäaikaisuus ja kierre, jossa haittatekijät vahvistavat toisiaan. Lisäksi syrjäytymiseen liittyy ongelmia yksilön ja ympäröivän yhteisön välisissä suhteissa, jolloin yksilö joutuu sivuun normaalista osallistumisesta useilla hyvinvoinnin alueilla. (Raunio 2006, 28–29.)

Syrjäytymisellä tarkoitetaan myös sosiaalisten suhteiden olemattomuutta, haurautta ja ohuutta (Saari 2010, 209–210). Yleisesti syrjäytyneellä voidaan sanoa yksilöä yhteiskuntaan yhdistävien siteiden olevan heikkoja. Syrjäytymistä voidaan verrata normaaliuteen, jolloin normaalina ymmärretään ihminen, joka toimii ja käyttäytyy tietyn hyvän elämän ihanteiden mukaan. Syrjäytyminen on siis poikkeamaa normaalisuudesta. (Raunio 2006, 9–16.)

Nuorten kohdalla syrjäytymisellä tarkoitetaan usein syrjäytymisvaaraa ja nuoruus käsitetään syrjäytymisherkäksi ikävaiheeksi. Yksittäisen hyvinvoinninpuutteen perusteella ei kuitenkaan voida ajatella ihmisen olevan syrjäytynyt, mutta yksittäiset ongelmat kertovat jo syrjäytymisprosessista. (Lämsä 1999, 54–55.)

Syrjäytymisen tarkasteluun liittyy vahvasti myös huono-osaisuus. Syrjäytyminen voidaan määrittää huono-osaisuutta aikaan saavaksi prosessiksi. Prosessit näkyvät yksilöiden, ryhmien, yhteisöjen ja yhteiskunnan tasolla joutumisena sosiaalisten instituutioiden ulkopuolelle. Esimerkiksi työmarkkinat ovat sosiaalinen instituutio, josta syrjäytyminen johtaa helposti toisen instituution, kuten yhteiskunnallisen osallistumisen, ulkopuolelle joutumiseen ja kierteen prosessi lähtee näin liikkeelle. (Raunio 2006, 26–27.)

Huono-osaisuuteen kytkeytyy kuitenkin yksilöllisiä ongelmia, eikä voida ajatella, että pelkästään ongelmien kasautuminen johtaa syrjäytymiseen. Tarvitaan useita hyvinvoinnin alueita, joista ongelmien vuoksi joudutaan sivuun. (Raunio 2006, 31–32.)

Harkko ym. (2016) esittävät laajassa nuorten syrjäytymistä koskevassa tutkimusraportissa, että suurimmalla osalla tutkituista työelämä vakiintui seurannan päättymiseen mennessä eli 25–27-vuotiaana. Keskiasteen suorittaminen edisti työllistymistä, kun taas sen puute johti heikompaan tulotasoon ja toimeentulotuen tarpeeseen myöhemmällä iällä. Tutkimuksessa esiin nousi työelämän ulkopuolelle jääneiden yhteys masennus- tai psyykenlääkkeiden käyttöön, eläke-etuksien saamiseen sekä sijoituksiin kodin ulkopuolelle.

Paananen ym. (2019, 114.) ovat tutkimuksessaan todenneet, että kouluttamattomuus oli vahvemmin yhteydessä muihin ongelmiin kuin pitkäaikainen työttömyys. Tutkimuksen aineistona oli vuoden 1987-rekisteriaineisto, jossa voitiin jo lapsuudessa nähdä useita muita omia ja perheeseen liittyviä ongelmia. Tutkimuksessa huomattavaa oli sosiaali- ja terveystalveluiden käyttö sekä ajoitus verrattuna työllisten ryhmään. Tulokset vahvistivat, että koulutus ja työelämään kiinnittyminen kytkeytyvät vahvasti toisiinsa.

Tutkimustuloksissa tuli myös esiin, että syrjäytyneiden nuorten vanhempiin liittyvät tekijät olivat merkitsevästi yleisimpiä kuin koulutetuilla työllisillä. Vanhempien lyhyt kouluttautuminen ja toimeentulotuen saanti olivat yleistä. Tutkimuksen johtopäätöksenä todetaan, että nuorten syrjäytyminen on jatkumo lapsuuden ja nuoruuden ongelmille. Mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä rikollisuus ja toimeentulon haasteet nousivat syrjäytymiseen liittyviksi tekijöiksi. Keskeistä oli myös avun riittämättömyys tai avun saaminen liian myöhään. (Paananen ym. 2019, 119–126.)

3.2 Kehkeytyvän aikuisuuden teoria

Massachusettsin Clarkin yliopiston psykologian professori Jeffrey Jensen Arnett esittelee aikuistumisprosessin teorian, jota on Suomessa käytetty verrattain vielä vähän. Hän käyttää teoriasta nimitystä *emerging adulthood* eli kehkeytyvä aikuisuus. Ajanjakso kuvaa nuoruuden ja aikuisuuden väliin jäävää siirtymävaihetta, jolloin nuori on irtautumassa ja itsenäistymässä vanhemmistaan ja tutkii erilaisia elämäntapoja ennen pysyvää sitoutumistaan. Ajanjakso sijoittuu 18–25 ikävuosien välille ja maantieteellisesti se sijoitetaan teollistuneisiin maihin. Teoria tarkastelee aikuistumisessa tapahtuvaa kehitysvaihetta suhteessa kulttuuriin ja näin aikuistuminen eroaa myös aiempien sukupolvien kokemuksista. (Arnett 2014, 9–11.)

Arnett (2014, 9–14) erottelee kehkeytyvän aikuisuuden ajanjaksolle viisi luonteenomaista piirrettä, jotka ovat teorian perusajatus. Näitä piirteitä ovat: identiteetin etsintä, epävarmuus parisuhteessa, ammatissa ja asumisessa, keskittyminen itseen, väliinpuutamisen tunteet sekä positiivisten mahdollisuuksien aika. Teorian mukaan kehkeytyvä aikuisuus päättyy, kun nuori ottaa vastuun itsestään, tekee itsenäisiä päätöksiä sekä on vanhemmistaan taloudellisesti riippumaton.

Juvosen (2013, 27–29) mukaan kehkeytyvän aikuisuus ja murrosikä eroaa toisistaan siten, että kehkeytyvän aikuisuuden aikana nuoret ovat jo selkeästi vapaampia vanhempiensa kontrollista ja heillä on korkeammat mahdollisuudet itsenäisiin valintoihin. Aikuisuuden tunnusmerkkejä ei kehkeytymisvaiheessa kuitenkaan ole vielä saavutettu, mutta sitä luonnehtii jo toimijuus, kun taas lapsuutta sekä nuoruutta luonnehtii vallattomuus. Leimaavaa tässä välivaiheessa on dynamiikka, jossa nuoret määrittyvät aikuisiksi, mutta samaan aikaan ovat vielä monin tavoin riippuvaisia muista ihmisistä ja yhteiskunnallisista instituutioista.

Arnett (2014, 569) näkee aikuisuuteen siirtymisen uutena elämänvaiheena, mikä näytetään nykyisessä kulttuurissa pitkittyneenä epävakauden ajanjaksona. Tällöin nuoret kokevat sarjan rakkaussuhteita ja toistuvia työpaikan vaihtoja ennen kestävien päätösten ja valintojen tekemistä. Toisin kuin aiemmat sukupolvet, jotka jo varhain saivat vakaan työn, solmivat avioliiton ja siirtyivät vanhemmuuteen. Arnett ei siis pidä huolestuttavana, vaikka aikuisuuteen siirtyminen pitkittyy, vaan hän uskoo pidentyneen ajanjakson olevan osa kulttuurista muutosta. Joskus vakaa työllisyys ja parisuhteeseen sitoutuminen johtuu

Arnettin mukaan nuoren omasta halusta kokeilla erilaisia mahdollisuuksia tai joskus se johtuu valintojen vaikeaselkoisuudesta.

Arnett (2014, 570–571) on tutkimuksissaan havainnut, että noin puolet hänen tutkimustensa kyselyihin vastanneista kokee erilaisia mielenterveyden ongelmia. Kehkeytyvä aikuisuus on identiteetin etsimisen aikaa, jolloin nuori kokeilee erilaisia mahdollisuuksia, millainen ihminen haluaa olla ja millaista elämää haluaa elää. Siirtymä kohti sitoumuksia tapahtuu vähitellen 30-vuotiaana. Arnett on havainnut, että aikuisuuteen siirtyvistä nuorista voi olla vaikea erottaa, mikä on normaalia mielenterveyteen vaikuttavaa identiteetiongelmia ja mikä taas vakavampia vaikeuksia aiheuttavaa.

Muuttuva työmaailma vaikuttaa osaltaan kehkeytyvän aikuisuuden nuorien työllistymiseen. Yksi koulutus ei enää riitä, vaan uran aikana odotetaan uusien taitojen jatkuvaa oppimista. Työpaikkojen useat vaihdokset ovat tyypillisiä tälle ikäryhmälle, joka toisaalta vaikuttaa elämän muihin osa-alueisiin, mutta voi myös olla seurausta niistä. Esimerkiksi muutto tai vanhemmuus on tutkimuksissa nähty selittävinä tekijöinä. (Marshall & Butler 2015, 316–319.)

Arnettin (2016, 324) tutkimuksissa huomattavaa on myös se, miten nuoret ylipäätään itse määrittelevät kokemuksen aikuisuudesta. Tutkimuksiin osallistuvilla kehkeytyvillä aikuisilla on taipumusta nähdä itsensä jollakin tavalla välitilassa elävinä, jossa ei olla enää nuoria, mutta ei myöskään aikuisia. Vastuun ottamista itsestä ja itsenäisten päätösten tekemistä pidettiin aikuisuuden merkkeinä, joihin kasvaminen tapahtuu vaiheittain ja hitaasti. Samalla tavoin tunne aikuisuudesta koetaan vähitellen.

Juvonen (2013, 29) määrittää tutkimuksessaan kehkeytyvän aikuisuuden kiinnittyvän käsitteenä vahvasti aikaan, tiettyihin sosiokulttuurisiin olosuhteisiin ja käytäntöihin, jotka määrittävät nuoruutta. Tässä opinnäytetyössä kehkeytyvä aikuisuus toimii viitekehkeyksenä samoin periaattein. Kehkeytyvän aikuisuuden ajanjaksoa tarkastellaan prosessina, johon luonteenomaisesti sisältyy ylä- ja alamäkiä, edestakaisuutta, hyppyjä eteenpäin ja romahduksia taaksepäin ja kaikkea niiden väliltä.

3.3 Siirtymävaiheen erityisiä haasteita

Aikuisuuteen liitettävä vastuun kantaminen omasta elämästä on erityisen haasteellista haastavissa oloissa eläville nuorille. Tällaisia erityisiä haasteita voivat olla esimerkiksi sosiaalisen tuen ja verkostojen puute, koulutukselliset vajeet ja työelämäkokemuksen tai valmiuksien puuttuminen, tunneperäiset ja psyykkiset vaikeudet tai hälyttävä päihteiden käyttö. Näistä haasteista johtuen nuoren siirtymä aikuisuuteen ei etene, vaan sen sijaan palaa taaksepäin. Tällöin siirtymän ajatellaan olevan keskeneräinen ja epätäydellinen. (Juvonen 2013, 31.)

Perheen sosiaalinen huono-osaisuuden on todettu vaikuttavan merkittävästi nuorten kouluttautumiseen. Nuoren kasvuolosuhteet, perheen tarjoamat käytännön resurssit koulunkäyntiin sekä vanhempien koulutustausta ovat yhteydessä myös nuoren sitoutumiseen koulutukseen. (Ollila ym. 2020, 494.)

Kouluun sitoutumattomien nuorten taustaa ja tulevaisuusodotuksia tarkastelleessa tutkimuksessa tutkijat Markku Vanttaja, Piia Af Ursin ja Tero Järvinen (2019, 491) havaitsivat, että suomalaisilla lapsilla on negatiivisempi asenne koulunkäyntiin kuin monissa muissa maissa. Negatiivinen suhtautuminen on havaittu ensimmäisen kerran 1970-luvulla ja tilanne on säilynyt samanlaisena 2010 tehdyssä tutkimuksessa.

Tutkimustuloksissa esitetään, että heikko sitoutuminen koulunkäyntiin on yhteydessä lapsen tai nuoren kasvuoloihin ja perhetaustaan. Tämän ohella tulokset osoittavat, että vaikutusta on myös aiemmalla huonolla koulukokemuksella, tuen ja rohkaisun puutteella sekä haluttomuus rikkoa oman yhteisön normeja. Ongelmallisena ja yhtenä riskitekijänä syrjäytymiselle pidettiin sitä, jos nuori ei osannut sanoa, mihin hakeutuisi opiskelemaan peruskoulun jälkeen. Lisäksi tutkimuksessa havaittiin, että osalla oppilaista kouluun sitoutumattomuuden taustalla oli vaikeuksia noudattaa sääntöjä sekä oppimisvaikeuksia. (Vanttaja ym. 2019, 500–501.)

Myös kulttuurilla nähdään olevan oma roolinsa päätöksissä ja valinnoissa, jotka kytkeytyvät työhön, koulutukseen ja muihin merkittäviin elämäntilanteisiin. Kulttuuriset arvot, normit ja odotukset muokkaavat esiin nuorten pyrkimyksiä ja tavoitteita. Sukupuolirooleilla ja perhetilanteilla on myös omat vaikutuksensa. (Marshall & Butler 2015, 327.)

OECD:n (The Organisation for Economic CO-operation and Development) tuottaman raportin (OECD 2019, 24–25) mukaan Suomessa siirtymävaihe koulutuksesta työelämään on yleisesti ottaen vaikeutunut ja näkyy nuorten kohdalla työttömyytenä. Raportin mukaan alhainen koulutustaso on keskeisin syy työllistymisen viivästymiseen. Samalla toisen asteen koulutuksesta siirtyminen korkeakouluopintoihin on muihin OECD maihin verrattuna haastavaa valikoivan koulutushakujärjestelmän vuoksi.

NEET-nuorilla on usein moninaisia tuen tarpeita, kuten elämänhallinnan pulmia, niukasti sosiaalisia suhteita ja hankaluuksia sosiaalisissa taidoissa, vähän perhe- ja läheissuhteita sekä merkittäviä taloudellisia ongelmia. Näiden yksittäisten tekijöiden yhteisvaikutus voi heikentää nuoren toimintakykyä. Rakenteellisena haasteena tämä näkyy palvelujen jakautumisena usealle eri sektorille, jolloin kokonaisuus ei kuulu kenellekään. (Sandberg ym. 2018, 11–12.)

4 NÄKÖKULMIA TOIMIJUUTEEN

4.1 Mitä on toimijuus?

Elämäntulon teoreetikko Glen Elder on määritellyt toimijuuden seuraavasti: Toimijuus on sitä, että yksilöt rakentavat elämäntulkuaan niiden valintojen ja toimintojen kautta, joita he toteuttavat sosiaalisen ympäristön avaamien mahdollisuuksien ja rajoitusten varassa. (Vanhalakka-Ruoho 2014, 193.)

Toimijuutta voidaan tarkastella kuuden modaliteetin ja näiden välisen dynamiikankautta: kykeneminen, osaaminen, haluaminen, täytyminen, voiminen ja tunteminen. Kuuluminen tiettyyn yhteiskuntaryhmään voi vaikuttaa siihen, mitä yksilö kykenee, osaa, haluaa, kokee pakoksi ja täytymiseksi, voi ja tuntee. Elämäntulon siirtymissä nämä kaikki ovat mukana. (Vanhalakka-Ruoho 2014, 197–198.)

Elämäntulon välitiloihin kuuluu siirtymiä, keskeytyksiä ja katkoksia, jossa yksilö joutuu pohtimaan vaihtoehtoja ja arvioimaan uusia suuntia. Aikaisemmat roolit sekä rutiinit eivät enää riitä ja elämäntulon siirtymät haastavat toimijuutta. Tällaisia haastavia tilanteita koulutus- ja työpoluilla voivat olla: siirtymä koulutusasteelta toiselle, koulutuksesta työhön, työstä perhevapaalle tai kuntoutukseen, sieltä takaisin työhön, tai työstä toiseen työhön, työttömyyteen tai eläkkeelle – ja sieltä taas takaisin koulutukseen ja työhön. (Vanhalakka-Ruoho 2014, 192.)

Lisäksi toimijuus on aina sosiaalisesti paikantunutta ja siihen vaikuttaa nuoren elämäntunnetilänsä, saatavilla olevat resurssit, sosioekonominen tausta sekä instituutioiden tarjoamat mahdollisuudet ja nuorten omat tulkinnat näistä. Paikallisuus ja asuinalue nähdään myös merkittävänä tekijänä siinä, mitä reittejä nuoren tulevaisuus rakentuu. Nuorten suunnanotot ja valinnat rakentuvat kulloinkin tarjolla oleviin yhteiskunnallisten reittien varaan sekä tiiviissä suhteissa lähiyhteisöihin. Perheen tarjoamien resurssien on todettu olevan merkittävä tekijä koulutuspolkujen rakentumisessa. (Mäkinen 2015, 107–110.)

Toiminta ja tekeminen ovat parhaimmillaan ihmisen tapa toteuttaa itseään, tarkoitustaan ja ominaisuuttaan. Tekeminen on itsessään keskeinen elämäntunnetilänsä sekä arjen jäsentäjä ja se myös integroi ihmisen osaksi yhteiskuntaa. Yhteisöllisyys ja joukkoon kuuluminen tuovat ihmiselle osallisuutta. Iästä riippuen määrittäytyy se, minkälaista tekeminen on. Nuorelle esimerkiksi koulunkäynti tuo aktiivista toimintaa. (Niemelä 2009, 220–223.)

Työn puutetta eli työttömyyttä voidaan pitää tästä näkökulmasta katsottuna yhteiskunnallisesti sosiaalisena ongelmana. Erityisesti nuoruuden ajanjaksoon osuva työttömyys on haastavaa, koska siinä ikävaiheessa sosiaalistutaan yhteiskuntaan. Toiminnan kautta ihmiselle syntyy tarkoitus ja jos siinä on jatkuva vaje, ihminen vieraantuu. Henkisellä ulottuvuudella tekemisen taso nuorella käsittää koulunkäynnin onnistumisen. Syrjäytyminen koulusta aloittaa usein kierteen, jolloin ammatin puutteen vuoksi nuori syrjäytyy myös työstä. Ammatin puute vaikuttaa usein myös siihen, ettei nuorelta puutuu halu työhön. (Niemelä 2009, 220–223.)

Toimijuus käsitetään usein aktiivisuutena ja eteenpäin pyrkimisenä, joka tuottaa näkyviä tuloksia. Vanhalakka-Ruoho (2014, 198) painottaa, että tällainen näkökulma on kapea. Myös tekemättä jättäminen, vetäytyminen ja odottamaan jääminen ovat nekin toimijuutta. Toimiminen vastoin instituutionaalisia odotuksia sekä vastarinta ovat myös toimijuutta. Esimerkiksi vapaa-ajan vietto kavereiden kanssa tai joidenkin muiden asioiden tekeminen, jos sellainen sattuu huvittamaan, on aktiivista toimintaa.

Toimijuus katsotaan nuoren kohdalla olevan kaventunutta, kun hän vetäytyy oman kodin seinien sisään tai arki polkee samanlaisena ja toistuvana. Kaoottinen toimijuus taas näkyy jatkuvana mukautumisena, virittäytymisenä ja valmiutena alati muuttuviin tilanteisiin. Itsenäisyyteen pyrkivää toimijuutta puolestaan kuvaa nuoren tavoite täyttää kulttuuriset odotukset, olla aktiivinen, itsenäinen ja omillaan pärjäävä. (Mäkinen 2015, 115.)

4.2 Nuorten aktivointi

Suomessa on nuorisotyöttömyyden korjaamiseksi osana aktiivista työvoimapolitiikkaa toteutettu runsaasti erilaisia toimenpiteitä. Käytännössä työttömiä on pyritty aktivoimaan, asettamalla velvoitteita tai etuuskien vastikkeellisuutta. (Sutela ym. 2018, 11.) Alle 25-vuotiaita koskee erilaiset velvoittavuudet kuin heitä vanhempia. Koulutusta vaille olevan alle 25-vuotiaan tulee hakea vähintään kahteen tutkintoon johtavaan koulutukseen opintoja koskevassa haussa keväisin. (Työttömyysturvalaki 1290/2002.)

Nuorten aktivointitoimenpiteiksi luetaan työllistymistä edistävät palvelut, joita TE-palvelut tarjoavat (Sutela ym. 2018, 15). Työllistämistä edistäviä palveluita ovat työ- ja koulutuskokeilut, ura- ja työnhakuvalmennukset, työvoimakoulutukset, kuntouttava työtoiminta sekä omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella tuettuna (TE-palvelut 2022b). Aktivoin-

titoimenpiteiden tarkoitus on tukea työttömän työnhakijan ammattitaitoa, kouluttautumista, työkokemuksen kartuttamista sekä tietystä määrin elämänhallintaa. Lisäksi TE-palvelut tarjoavat neuvontaa, ohjausta ja työnvälitystä. Kunta järjestää kuntouttavaa työtoimintaa, josta sovitaan asiakkaan, kunnan ja TE-toimiston kesken. (Sutela ym. 2018, 15.)

4.3 Työ- ja toimintakyky

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos määrittelee toimintakyvyn seuraavasti: ”Toimintakyky tarkoittaa ihmisen fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia edellytyksiä selviytyä hänelle itselleen merkityksellisistä ja välttämättömistä jokapäiväisen elämän toiminnoista: -työstä, opiskelusta, vapaa-ajasta ja harrastuksista, itsestä ja toisista huolehtimista -siinä ympäristössä, jossa hän elää.” (THL 2022.)

Toimintakyky on yhteydessä siihen ympäristöön, jossa ihminen elää ja toimii. Fyysinen ympäristö on yksi osa tätä ympäristöä, joka voidaan rakentaa toimintakykyä tukevaksi. Oleellista toimintakyvyn kannalta on myös sosiaalinen ympäristö, jossa ihminen toimii vuorovaikutuksessa muihin ihmisiin. Sosiaalinen ympäristö voi olla toimintakykyä tukevaa, kuten motivointi tai kannustaminen, mutta se voi olla myös toimintakykyä heikentävää, kuten kiusaaminen tai torjunta. (Sandberg ym. 2018, 15.)

Työkyky ajatellaan kokonaisuutena, jossa ihmisen toimintakyky, osaamisalue ja ammattitaito ovat tasapainossa suhteessa työn vaatimuksiin. Työkykyyn keskeisesti liittyvät terveydelliset toiminnot eli fyysiset ja psyykkiset ulottuvuudet, mutta myös kulttuurilliset, sosiaaliset ja ympäristötekijät määrittävät työkykyä. (Ilmarinen ym. 2006, 19–21.)

Toimintakyvyn arvioinnissa keskeistä on, että arviointia tekevässä organisaatiossa on sovittu mitä arvioidaan, miksi arvioidaan, kuka arvioi, miten arvioi sekä miten ja minne tulokset arvioidaan. Suosituksessa tuodaan esiin, että NEET-nuorten toimintakykyä on mahdotonta tarkasti mitata tietyllä arviointivälineellä, sillä NEET-nuorilla on monia haasteita usealla eri elämänalueella. Yleisellä tasolla voidaan tunnistaa haasteita ja niiden osa-alueita, mutta tarkempi toimintakyvyn arviointi vaatii keskustelua nuoren kanssa. (Sandberg ym. 2018, 18–26.)

TE-palveluissa ja kuntien työllisyyspalveluissa työ- ja toimintakyvyn arviointiin käytetään Kykyviisaria, joka on sähköinen työ- ja toimintakyvyn itsearviointimenetelmä. Ohjaajan tehtävänä on tunnistaa henkilön tarve työ- ja toimintakyvyn arviointiin ja ohjata hänet

terveyspalveluihin, jossa arvioidaan työ- ja toimintakyky sekä pyritään etsimään keinoja niihin. Keskeinen palvelu työnhakijoille on työttömien terveystarkastus. (Karjalainen & Liukko 2020, 69–71.)

NEET-nuorilla työ- ja toimintakykyyn yleisesti vaikuttavia tekijöitä ovat: fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset haasteet, joiden pituus vaihtelee tilapäisestä pitkäaikaiseen. Usein nuorilla haasteet kietoutuvat toisiinsa. Myös kouluttautumisen tai työntöön estävinä tekijöinä on nuorten oman ilmoituksensa mukaan nimetty sairaus tai vamma. Nuorien kohdalla tunnistettavaa on myös elämässä ”hukassa” oleminen ja suunnan kadottaminen sekä lopulta lannistuminen ja työnhausta luopuminen. (Sandberg 2018, 8.)

Heikko toimintakyky on yksi syrjäytymisen riskitekijä. Nuorten kohdalla syrjäytymisvaaraa ehkäiseviä tekijöitä on määritelty liittyvän nuoren ihmissuhteisiin, kiinnittymisiin ja asemaan sosiaalisissa verkostoissa. Suhteet luovat nuorelle kokemuksellisesti, tiedollisesti ja tunteiden tasolla yhteyden toisiin. Nuorilla merkittävää toimijuuden rakentumisen kannalta on pysyä mukana yhteiskunnan keskeisissä toiminnoissa ja resursseissa. (Juvonen 2013, 32.)

4.4 Nuorten mielenterveyshaasteet

Koska nuorten mielenterveyssyistä johtuva työkyvyttömyys, opintojen keskeytyminen ja työttömyys ovat lisääntyneet, nostan sen erikseen esiin. Yleisin syy, jonka perusteella nuorille alle 30-vuotiaille on myönnetty sairauslomaa ja työkyvyttömyyseläkettä on masennus. Masennuksen osuus on n. 40 % mielenterveyssyistä johtuvasta työkyvyttömyydestä. Nuorella iällä koettu työkyvyttömyys nähdään johtavan pysyvään syrjäytymiseen työelämästä. (Rikala 2018, 159–160.)

Nuorten masennusten arvellaan heijastuvan työmarkkinoille pääsyn vaikeudesta ja työelämän vaikeudesta sekä paineesta. Merkittävällä osalla on taustalla työttömyyttä, pitkäaikaista sairastamista tai lapsuudesta asti olleita vaikeuksia elinoloissa. Huomattavaa on kuitenkin, että joukossa on myös hyväosaisia nuoria, joilla mielenterveysongelmat ovat alkaneet vasta aikuisuudessa. (Rikala 2018, 160.)

Mielenterveyssyistä työkyvyttömyyteen johtaa neljä erilaista polkua: työkyvyttömyyteen koulun penkiltä, opiskelemasta, työelämästä tai epävakasta työmarkkina-asemasta. Masennusoireilu alkaa tyypillisesti jo peruskoulussa tai viimeistään toisen asteen opin-

noissa. Masennuksen ja arjen välillä on kuitenkin haasteita molempiin suuntiin. Masennus vaikeutti esimerkiksi opintojen loppuun saattamista tai työtehtävät olivat vaikeita masennusoireiden vuoksi. Oireilun vaikeutuminen taas johtaa usein opintojen tai työn keskeytymiseen ja vaikuttaa lopulta pysyvämpään syrjäytymiseen. (Rikala 2018, 163–165.)

Yksinäisyys ja sosiaalisten suhteiden merkitys nousevat tärkeänä hyvinvoinnin osa-alueena nuorten subjektiivisissa kokemuksissa. Nuorten haasteet ovat myös rakenteellisia ongelmia, kouluttamattomuus, työttömyys ja heikko terveydentila eivät siis ole ainoastaan yksilön omia haasteita. (Aaltonen ym. 2019, 309.) Myös yksinäisyydelle on rakenteellinen näkökulma, jolloin yksinäisyyttä ei tule tarkastella vain yksilön ominaisuutena. Yksinäisyyden esiintyvyys on yhteydessä yhteiskunnan rakenteellisiin jakoihin ja kulttuurieroihin. (Saari 2016, 9–13.)

5 TOIMEKSIANTAJA JA AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

5.1 Paimion kaupungin työvoimapalvelut

Paimion kaupungin työvoimapalvelut osoittivat minulle huolensa nuorten työttömyyttä kohtaan ja yhteisen keskustelun perusteella muodostui tarve kuulla nuorten omaa ääntä sekä heidän kokemustaan työttömyydestä. Tutkimus päätettiin toteuttaa yhteistyössä Paimion kaupungin työvoimapalveluiden kanssa ja mukana oli myös pajatoimintaa järjestävän NuortenTupa.

Paimion kaupungin työvoimapalvelut on työllisyyden hoidon yksikkö, joka vastaa samalla myös Sauvon työllisyyden hoidosta. Opinnäytetyö rajataan koskemaan ainoastaan Paimiota. Paimio on Varsinais-Suomalainen kunta, joka sijaitsee Turun ja Helsingin välisen E18-moottoritien varrella noin 30 km:n päässä Turusta. (Paimion kaupunki 2022a.) Paimion kaupunki on mukana työllisyyden kuntakokeilussa, jonka avulla Paimio tavoittelee merkittävää työttömyysasteen pienentämistä sekä paikallisen palvelutarjonnan lisäystä (Paimion kaupunki 2022b). Helmikuussa 2022 Paimion työttömyysaste työvoimasta on ollut 4,9 %, kun koko Varsinais-Suomessa se on ollut 9,5 %. Nuoria alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita on Paimiossa ollut 32. (ELY-keskus 2022b.) Paimion aktivointiaste ja palveluissa olevat on helmikuussa 2022 ollut 44,2 % (Suomen virallinen tilasto 2022a). Alle 25-vuotiaiden kohdalla se on samana ajankohtana ollut 43,6 % (Suomen virallinen tilasto 2022b).

Haastateltavien nuorten anonymiteetti suojattiin mahdollisimman hyvin ja siitä syystä en erittele nuorten tämän hetken osallisuutta tiettyyn palveluun. Keskeisimpiä työttömille nuorille tarjottavia palveluita ovat koulutus, työkokeilu, työnhakuvalmennus, palkkatuettu työ sekä ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelu (Työmarkkinatori 2022a). Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) edellyttää, että pitkään työttömälle olleelle henkilölle järjestetään kuntouttavaa työtoimintaa. Paimion kaupunki tuottaa kuntouttavaa työtoimintaa itse pajatoimintana Toimintakeskus Apilassa. Erityisesti nuorille alle 25-vuotiaille suunnattua kuntouttavaa työtoimintaa tuotetaan Paimiossa NuortenTuvan pajalla. Molemmassa pajoissa valmistetaan esimerkiksi linnunpönttöjä ja hyönteishotelleja. Lisäksi kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään kunnan eri kohteissa, seurakunnassa ja kolmannen sektorin järjestöissä. (Paimion kaupunki 2022b & 2022c.)

5.2 Aikaisemmat tutkimukset nuorten työttömyydestä

Nuorten työttömyyttä on tutkittu määrällisin menetelmin Suomessa paljon. Esimerkiksi Kansallisen syntymäkohortin 1987-aineiston pohjalta on saatavilla runsaasti analyyseja ja sitä on hyödynnetty monissa raporteissa sekä julkaisuissa. Tutkimuksen seuranta on ajoittunut raskauden alusta vuoden 2012 loppuun ja seurattavia henkilöitä on ollut yhteensä 60 069. (Paananen ym. 2019, 114.)

Diakonia Ammattikorkeakoulun asiantuntijoiden Reija Paananen, Anne Surakka, Sakari Kainulainen, Tiina Ristikari ja Turun Yliopiston tutkija Mika Gissler ovat selvittäneet tätä aineistoa tutkimalla kuinka suurta osuutta syrjäytyminen koskee aikuisuudessa sekä sen sukupuolittuneisuutta. Lisäksi selvitettiin syrjäytymiseen johtaneita tekijöitä lapsuudessa ja nuoruudessa sekä niiden yleisyyttä koulutettujen työllisten, koulutettujen työttömien, kouluttamattomien työllisten sekä syrjäytyneiden ryhmien välillä. (Paananen ym. 2019, 114.)

Nuorisotutkimusseuran tutkijat Marko Merikukka, Tiina Ristikari ja Tomi Kiilakoski ovat samaa aineistoa hyödyntäen selvittäneet tutkimuksessaan yläkouluaikaisen osallisuuden yhteyttä lyhyeen koulutuspolkuun. Lisäksi aineistona käytettiin kouluterveyskyselyä, jolloin yhdistämällä kaksi aineistoa mahdollistui yhteyden tarkastelu pitkällä aikavälillä. (Merikukka ym. 2019, 403.)

6 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa paimiolaisten alle 25-vuotiaiden nuorten kokemuksia työttömyydestä ja koulupudokkuudesta. Tarkoituksena on tutkia millä tavoin siirtymävaihetta elävät nuoret kokevat työttömyyden sekä mikä heidän oma näkemysensä on siitä, mikä estää heitä kiinnittymästä koulu- tai urapolkuun. Teoreettisena viitekehysenä toimii kehkeytyvän aikuisuuden teoria. Tutkimuksen lähtökohtana on herkkyykskauteen kytkeytyvät haasteet aikuisuuteen siirtymisessä ja niiden vaikutukset syrjäytymisvaaraan sekä toimijuuteen. Tavoitteena on selvittää, miten nuoret näkevät ja itse kuvaavat työttömyyteen ja koulupudokkuuteen kytkeytyviä haasteita.

Opinnäytetyöllä pyritään kartoittamaan paimiolaisten nuorten tämän hetken tilannetta. Kiinnostuksen kohteena on mahdollisten yhteneväisyyksien löytyminen, jotka voisivat antaa viitteitä palveluiden kehittämiseen. Lisäksi opinnäytetyö pyrkii löytämään mahdollisia huomaamatta jääneitä tekijöitä, jotka ovat johtaneet nuorten työttömyyteen. Tällaisia tekijöitä voivat olla esimerkiksi osatyökyky, mielenterveys- ja päihdeongelmat tai väärässä palvelussa oleminen.

Tutkimuksen tavoitteita ohjaavat seuraavat tutkimuskysymykset:

- Millä tavoin nuoret kuvaavat kokemustaan työttömyydestä ja koulupudokkuudesta?
- Minkälaiset elämänsä elämänkulun haasteet vaikuttavat nuoren toimijuuteen?

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

7.1 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää nuorten kokemuksia työttömyydestä. Tutkimustehtäväni on etsiä vastauksia siihen, mitkä tekijät osaltaan vaikuttavat paimiolaisten nuorten työttömyyteen tai koulupudokkuuteen heidän oman kokemuksensa mukaan. Olen kiinnostunut siitä, miten nuoret itse selittävät työttömyyttään tai miten he kokevat sen juuri tässä ajassa ja tässä kaupungissa.

Kokemuksia tutkittaessa tutkitaan merkityksiä. Todellisuus rakentuu ihmiselle merkitysten välityksellä, jolloin kaikki havaittu ja koettu näyttäytyy havaittajan pyrkimysten, kiinnostusten tai uskomusten valossa. Ihminen myös toimii merkitysten pohjalta. Merkitykset kehittyvät yhteisössä, jossa yksilö kasvaa ja kehittyy. Haastattelututkimuksessa haastateltava pukee sanoiksi kokemuksensa ja tutkija pyrkii tulkitsemaan sanoja oikein. Haastateltavan ilmaisulla ja tutkijan kyvyillä tulkita ja ymmärtää on siis omat merkityksensä. (Laine 2010, 29–30.)

Opinnäytetyöni on sekä kvalitatiivinen eli laadullinen haastattelututkimus sekä kvantitatiivinen eli määrällinen kyselytutkimus. Päädyin molempiin menetelmiin opinnäytetyön tilaajan toiveesta sekä myös omasta ajatuksestani molempien menetelmien hyödyistä opinnäytetyössäni. Kysely on tutkimukseni päämenetelmä, johon haastatteluilla haetaan täydennystä tai lisäaineistoa. Kyselyllä halutaan tietoa ilmiön laajuudesta ja voimakkuudesta Paimiossa. Haastatteluiden avulla taas pyritään vuorovaikutuksen keinoin pääsemään lähemmäksi ja syvemmälle nuoren subjektiivisiin kokemuksiin.

Menetelmät yhdistämällä voidaan laadullisia tuloksia selittää määrällisillä tuloksilla. Kyselyn pohjalta voidaan muodostaa pohja teemahaastattelulle. Kyselyllä voidaan myös löytää mielenkiintoisia tekijöitä, joita voidaan tutkia tarkemmin teemahaastatteluissa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 28–30.)

Haastattelua pidetään vuorovaikutuksen ansioista ainutlaatuisena tiedonkeruumenetelmänä. Sen suurin etu on joustavuus ja myötäilevyys haastattelutilanteessa. Samalla vastauksia voidaan selventää tai syventää. Haastattelu antaa haastateltavalle mahdollisuuden tuoda oma ääni esiin ja samalla on mahdollista nähdä haastateltavan ilmeet ja eleet. (Hirsjärvi ym. 2007, 199–201.)

Haastattelun lajiksi valitsin teemahaastattelun, jota käytetään esimerkiksi silloin, kun tutkijalla on jokin ennakkokäsitys ilmiöstä. Teemahaastattelun avulla pyritään saada ymmärrys ilmiöstä ja ymmärrys kohteesta. (Kananen 2014, 76–77.) Teemahaastattelu on puolistrukturoitu menetelmä, jolla tarkoitetaan sitä, että tyypillisesti kysymysten muoto on kaikille sama, mutta kysymysten järjestys voi vaihdella ja haastateltavalla on tilaa vastata omin sanoin. Haastateltavat ovat kokeneet tietyn tilanteen ja kysymykset suunnataan haastateltavan subjektiivisiin kokemuksiin. Teemahaastattelu etenee nimensä mukaisesti tiettyjen keskeisten teemojen mukaan. Teemojen muodostamiseen ei ole olemassa tarkkoja ohjeita, vaan teemat hahmottuvat tutkimuksen teoriasta ja tutkimustiedosta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48.)

7.2 Valitut teemat

Yksi tapa valita teemoja on etsiä teemoja kirjallisuudesta ja aiemmista tutkimuksista. Toinen käytetty tapa on johtaa teemat teoriasta. Olennaista on muistaa tutkimusongelma ja sitoa kokonaisuus sen avulla yhteen. (Eskola & Vastamäki 2001, 33–34.) Teema-alueiden tulee olla väljiä, jotta tutkittavan ilmiön moninaisuus pääsee laajasti esiin. Haastattelutilanteessa teema-alueet tarkennetaan kysymyksillä ja myös haastateltava toimii tarkentajana. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 66–67.)

Päädyin käyttämään teemojen valinnassa opinnäytetyön tietoperustassa käyttämäni kirjallisuutta ja teoriaa, mutta lisäksi kysyin toimeksiantajan näkemystä teemoista, ja keskustelun pohjalta valikoitui mukaan vielä tulevaisuuden suunnitelmat yhdeksi teemaksi. Käytin samoja teemoja sitomaan kokonaisuuden sekä kyselyssä että haastatteluissa.

Keskeiset teemat opinnäytetyössäni ovat: toimijuus, syrjäytyminen ja siirtymävaihe aikuisuuteen. Näiden lisäksi kehkeytyvän aikuisuuden teoriasta nousee esiin kulttuurinen näkökulma, jolla tarkoitetaan alueellisuutta sekä aikuisuuden kulttuurista määrittymistä (Juvonen 2013, 29; Arnett ym. 2014). Seuraavaksi esittelen pääteemojen lisäksi valitsemiani alateemoja, joiden tarkoitus on laajentaa teemoja sekä helpottaa itse haastattelutilanteita.

Toimijuus teeman alateemoiksi valitsin sosioekonomisen taustan, paikallisuuden, perheen tarjoamat resurssit ja yhteisöllisyyden, jotka osaltaan vaikuttavat nuoren toimijuuteen elämänkulun siirtymissä (Vanhalakka-Ruoho 2014, 194–195). Lisäksi merkityksellinen toimijuuteen vaikuttava alateema on tekeminen, koska se jäsentää arjen (Niemelä

2009, 220–223). Työ- ja toimintakyky taas määrittää edellytyksiä toimijuuteen (Juvonen 2013, 32) ja on mielestäni tärkeä käsite vastaamaan tutkimuskysymyksiin.

Syrjäytymisen riskitekijöiksi katsotaan taloudelliset ongelmat, työttömyys ja yksinäisyys (Raunio 2006, 9–16). Valitsin nämä alateemoiksi, koska haluan kartoitukseen saada näkökulman siitä, minkälaisessa tilanteessa nuoret kokevat parhaillaan olevansa sekä miten työttömyys ja koulupudokkuus vaikuttaa heidän arkeensa.

Siirtymävaihe aikuisuuteen avautuu alateemoiksi itsenäistymisen ja aikuisuuden kokemuksen avulla. Tässä opinnäytetyössä kiinnostuksen kohteena ajallisesti on siirtymävaihe nuoruudesta kohti vastuullista aikuisuutta, joten käsite on teemana tärkeä jäsentämään haastattelun raameja. Nuorten kiinnittymistä työelämään ja koulutuspolulle pidän myös tärkeinä siirtymävaiheen alateemoina, koska ne kytkeytyvät vahvasti elämänkulkuun (Vanhalakka-Ruoho 2014, 192–193). Tämä teema mielestäni myös vastaa tutkimuskysymykseen nuorten kokemuksesta työttömyydestä. Kehkeytyvän aikuisuuden teorian perusajatus kytkeytyy myös tämän teeman alle (Arnett 2014, 9–14).

7.3 Tutkimuksen eteneminen

Toimeksiantajani toivoi tutkimuksen olevan valmis vuoden 2022 loppuun mennessä ja tämä tavoite sopi myös omiin opintoaikatauluihini. Tietoperustaan perehtyminen sekä sen kirjoitustyö olivat valmiit huhtikuun lopulla. Haastattelut ja kysely ajoittuivat syys-lokakuulle. Toteutin aluksi kyselyn, jotta sen avulla mahdollisesti esiin tulleet lisäkysymysten tarpeet saatiin mukaan haastatteluihin. Kyselyyn vastaamiseen varasin aikaa noin kaksi viikkoa ja analysoin vastaukset heti. Haastattelut toteutin nuoren omassa luonnollisessa toimintaympäristössään. Paikka oli esimerkiksi Paimion kaupungin Nuorten Tupa, Toimintakeskus Apila, Työvoimapalveluiden toimistohuone tai jokin muu toimipiste. Haastattelut analysoin yksi kerrallaan heti haastattelun jälkeen, jotta tarvittava tietomäärä kasvoi ja mahdolliset uudet teemat saatiin mukaan tutkimukseen. Tämä mahdollisti myös haastateltavien määrän kasvattamisen aikaresurssit huomioiden. Raportin ja analyysin kirjoittaminen ajoittui loppusyksylle.

7.4 Aineistonkeruumenetelmät

Toteutin kyselyn Webropolilla, joka on sähköinen kysely- ja raportointityökalu. Kyselylomakkeen etuna on helppo tavoitettavuus ja aineiston käsittely (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35–37). Lisäksi kyselyn avulla oli mielekästä toteuttaa laajasti kartoitus paimiolaisten nuorten elämäkulusta, kuten sosioekonomisesta taustasta, perheen koulutustasosta ja haasteista, jotka ovat oleellista tietoa, johon tutkimuskysymyksellä pyritään etsimään vastausta.

Kyselylomakkeen (liite 1) avulla pyrin kartoittamaan paimiolaisten nuorten näkemyksiä ja kokemuksia sekä tämänhetkistä tilannetta. Kyselyn laadinnan lähtökohtana olivat valitut teemat ja tutkimuskysymykset. Kohderyhmän haurauden vuoksi kiinnitin erityistä huomiota kysymysten eettisyyteen, jotta jokaisen vastaajan moninaiset tilanteet ja lähtökohdat olisi huomioitu kunnioittavasti.

Kysymysten laadinta lähti liikkeelle peruskysymyksistä tämänhetkisestä tilanteeseen liittyen ja eteni teemoittain. Jaottelin kysymykset seuraaviin aihealueisiin: opiskelu, työttömyys, perhetausta, koulukokemuksia, asuminen ja talous, paimiolaisuus ja tulevaisuus. Jotkin kysymykset sisältyvät samaan aikaan useampaan teemaan, jotka lopulta järjestelin mielestäni selkeimmin etenevään järjestykseen. Kysymysten muokkaamiseen sain tukea Paimion kaupungin työvoimapalveluiden päälliköltä. Kysymyslomakkeessa käytin sekä avoimia että strukturoituja kysymystyyppejä. Mukana oli myös kysymyksiä, joissa vastausta oli mahdollista täydentää omin sanoin.

Kyselylomake lähetettiin Paimion kaupungin Nuorten Tuvan henkilökunnalle, Toimintakeskus Apilan henkilökunnalle sekä Paimion kaupungin työvoimapalveluiden henkilökunnalle. Lomakkeen mukana kulki saatekirje, josta kävi ilmi vastaamisen anonyymisyys sekä vapaaehtoisuus. Kyselyyn vastaaminen sijoittui kahden viikon sisälle, jonka katsoin olevan riittävä aika vastaamiselle. Kyselyyn tuli 12 vastausta, joka oli tavoitteiden mukainen.

Koska tavoitteenani oli kerätä nuorten itsensä kuvaamia kokemuksia, oli yksilöhaastattelu mielestäni parhaiten soveltuva haastattelumenetelmä tutkimukselleni. Hirsjärvi & Hurme (2000, 34) toteavat, että haastattelulla voidaan hyödyntää sitä etua, että tutkittavat voivat itse kertoa itseään koskevia asioita. Haastattelin nuoria, jotka ovat paimiolaisia ja alle 25-vuotiaita NEET-nuoria. Haastateltavien valintaan en asettanut muunlaisia toiveita. Muotoilin valittuihin teemoihin liittyen haastattelurungon, jonka tarkoituksena oli

toimia työvälteenä kuljettamaan haastattelua sekä varmistamaan, että kaikki teemat tulevat käsitellyksi.

Sain haastateltavaksi kaksi nuorta Paimion kaupungin työvoimapalveluiden sekä Nuorten Tuvan kautta. Kerroin nuorille tutkimuksesta ja että siihen osallistuminen oli vapaaehtoista sekä haastateltavien anonymiteetin suojaamisen keinoista. Haastateltavat allekirjoittivat suostumuslomakkeen (liite 2). Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina lokakuussa 2022 Paimion kaupungin työvoimapalveluiden sekä Nuorten Tuvan tiloissa. Paikkana toimi äänieristetyt huoneet, jotka olivat rauhallisia ja suljettuja häiriötekijöiltä. Haastattelut nauhoitin haastateltavien suostumuksella.

7.5 Tutkimusaineiston analyysitavat

Tämän tutkimuksen pohjana on vahvasti kehkeytyvän aikuisuuden teoria. Tutkimuksen peruslähtökohtana on kiinnostus nuoruudesta erityisesti koulutukseen ja työelämään kiinnittymisen sekä siirtymävaiheen pitkittymisen näkökulmasta. Tavoitteena kyselyssä ja haastatteluissa oli kartoittaa nuorten tilannetta sekä kerätä aineistoa heidän näkemyksistään työttömyyttä ja koulupudokkuutta kohtaan.

Määrällisen aineiston purin Webropol-työkalun avulla taulukoiksi ja kaavioksi. Haastatteluaineiston purin litteroimalla eli kirjoittamalla puhtaaksi sanasta sanaan. Tämän jälkeen perehdyin aineistoon lukemalla sen useamman kerran. Aineisto analysoitiin teorialähtöisen sisällönanalyysin menetelmin. Sisällönanalyysi on tekstianalyysi, joka tarkastelee tekstimerkityksiä. Sisällönanalyysin tavoitteena on saada tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistettynä ja yleisessä muodossa. Menetelmän avulla saadaan aineisto järjestettyä johtopäätöstä varten. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä aineiston luokittelu perustuu aikaisempaan viitekehukseen, joka voi olla esimerkiksi teoria. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103–113.)

Teorialähtöisen sisällönanalyysin ensimmäisenä vaiheena on analyysirungon muodostaminen, joka voi olla väljästi toteutettu tai strukturoitu siten, että aineistosta on kerätty vain runkoon sopivia asioita. Tällöin tavoitteena on testata teoriaa uudessa kontekstissa. Tekstistä poimitaan ilmaukset eli analyysiyksiköt, jotka sopivat analyysirunkoon. Seuraavaksi ilmaukset luokitellaan analyysirungon mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117.)

Aloitin analysoinnin purkamalla kyselyt teemojen mukaisesti. Kirjoitin analyysin perusteella tuloksia ja samalla sain haastatteluja varten muodostettua tarkentavia kysymyksiä.

Muodostin tutkimukseni analyysirungon teoriaosuudesta keskeisten teemojen mukaisesti. Käsittelin haastatteluaineistoa lukemalla ja muistiinpanojen avulla sekä värikynillä erottelin aineistosta teemoihin sopivia ilmauksia.

Erotaakseni tutkimusmenetelmät toisistaan viittaan tekstissä verkkokyselyyn vastanneisiin vastaajiin ja haastateltuihin henkilöihin haastateltuina. Olen jakanut aineiston teemojen mukaan omiksi kappaleiksiin, joka mielestäni selkeyttää aineiston käsittelyä ja analysointia. Koska vastaajia ja haastateltavia oli määrällisesti vähän, päädyin olla käyttämättä lainauksia, jotta anonyymisyys säilyy.

8 TUTKIMUKSEN ANALYYSI JA TULOKSET

8.1 Kyselyyn vastanneiden ja haastateltavien taustatiedot

Kyselyyn vastanneiden kokonaismäärä oli 12 ja kaikkien vastaukset olivat mukana analysoinnissa. Vastaajien ikä jakautui 19 ja 24 välille. Valtaosa, 41,7 % oli aina asunut Paimiossa ja alle vuoden Paimiossa asuneita oli 8,3 %. Vastaajilta kysyttiin heidän koulutustaastaansa. Peruskoulun jälkeen 75 % oli siirtynyt ammattikouluun ja 25 % lukioon. Oppilaitoksesta valmistuneita oli 80 % ja opintonsa keskeyttäneitä 20 %. Haastattelemani henkilöt olivat iältään noin 20-vuotiaita ja he myös olivat syntyperäisiä paimiolaisia. Molempien opinnot ovat jääneet kesken, eikä heillä ole ammatillista tutkintoa.

Vastaajien taustoja kartoitettiin myös työttömyyden pituudella. Vastaajat ilmoittivat omin sanoin nykyisen työttömyysjakson pituuden. Vastauksissa oli runsasta hajontaa. 30 % vastaajista oli ollut työttömänä alle neljä kuukautta ja 30 % noin vuoden. Kolme vuotta tai enemmän työttömänä oli ollut 40 % vastaajista. Haastateltavien työttömyysjaksot jätän anonyymiteettisuojan vuoksi erittelemättä.

8.2 Toimijuus nuorten kokemuksissa

Vastaajilta ja haastateltavilta kysyttiin sosioekonomista taustaa asumismuodon ja tulojen kartoituksella. Vastaajista ja haastateltavista yhteensä 58 % asuu yksin ja 42 % vanhempiensa luona. Yksikään vastaajista tai haastateltavista ei ole avoliitossa. Vastaajien ja haastateltavien pääasialliset tulolähteet olivat työmarkkinatuki, asumistuki ja toimeentulotuki. Työmarkkinatukea saa vastaajista 75 %, asumistukea saa vastaajista 41,7 % ja toimeentulotukea saa 33,3 %. Vastaajista 8,3 %:lla on palkkatuloja.

Haastateltavat koki taloudellisen tilanteen kahdella tavalla. Esiin tuli toimeentulon oleva hyvä ja riittävä, mutta toisaalta työttömyyden sanottiin vaikuttavan eniten juuri taloudelliseen tilanteeseen. Kokemus tiukasta taloudellisesta tilanteesta oli johtanut myös pikaviipin ottamiseen. Työn saannin toivottiin parantavan taloudellista tilannetta.

Perheen tarjoamia resursseja tarkasteltiin huoltajien koulutustaustan ja työllisyystilanteen mukaan sekä huoltajilta saadun tuen perusteella. Kaikki vastaajat olivat vastanneet molempien huoltajien tilanteen. Vastauksista ei voida anonymiteettisuoja vuoksi saada selville vanhempien yksinhuoltajuutta tai esimerkiksi sijaisperheessä kasvamista. Vastaajista 58,3 % ilmoitti ammatillisen tutkinnon huoltajan korkeimmaksi koulutukseksi ja 16,7 % ilmoitti alemman korkeakoulututkinnon huoltajan korkeimmaksi koulutukseksi. Toisen huoltajan korkeimmaksi koulutukseksi vastaajista 75 % ilmoitti ammatillisen tutkinnon ja 16,7 % alemman korkeakoulututkinnon. Toisen huoltajan korkeimmaksi koulutukseksi ilmoitti peruskoulun 8,3 % vastaajista. Haastateltavat kertoivat huoltajiensa korkeimmaksi koulutukseksi korkeakoulututkinnon sekä peruskoulun.

Huoltajista tällä hetkellä työssä on vastaajien ilmoituksen mukaan 75 % ja toisista huoltajista 50 %. Työttömänä huoltajista on 8,3 % ja toisista huoltajista 16,7 %. Huoltajista opiskelee 16,7 % ja eläkkeellä huoltajista on 8,3 % sekä toisista huoltajista 16,7 %. Haastateltavien vanhemmat ovat työssä ja opiskelijoita.

Perheeltään tuen saamista kysyttiin omana kysymyksenään, josta monivalintavastauksena oli mahdollista vastata useampaan kohtaan. Vastaajista noin puolet saavat tukea perheeltään ja 16,7% kokee, ettei heidän huoltajansa ole kiinnostuneita heidän asioistaan.

Taulukko 1. Perheen tuki

Huoltajani tukevat minua opiskelu- tai työpaikan etsinnässä	58,3 %
Huoltajani auttavat minua arjen hallinnassa	33,3 %
Huoltajani auttavat minua terveydellisissä haasteissa	41,7 %
Huoltajani eivät juuri auta minua yllä olevissa asioissa	25,0 %
Huoltajani eivät ole kiinnostuneet asioistani	16,7 %

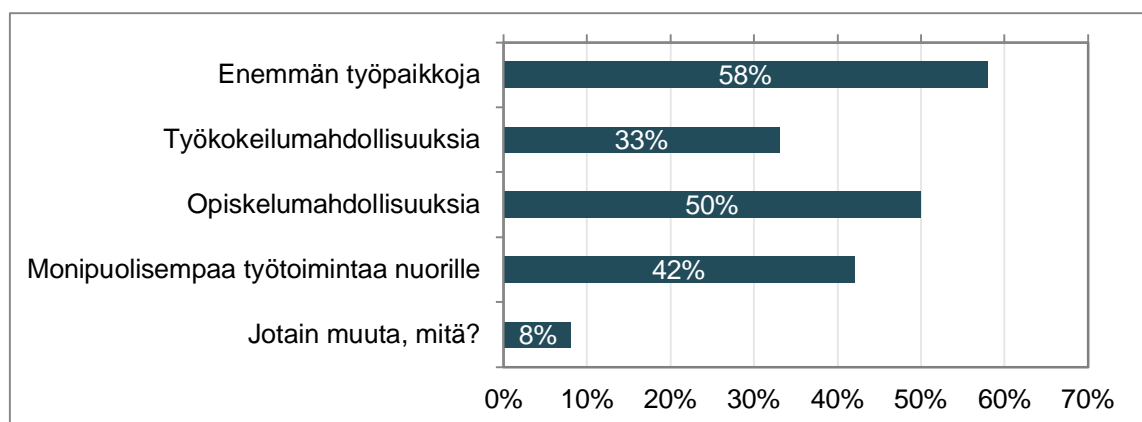
Toimijuutta paikallisuuden ja tekemisen näkökulmasta kysyttiin muodossa: Onko Paimiossa mielestäsi tekemistä? Vastaus jakautui tasan puoliksi kyllä ja ei -vastausten välille. Vapaamuotoisista sanallisissa vastauksissa sekä haastatteluissa mainittiin, että kaivataan erilaisia ruokapaikkoja lisää. Tyytyväisiä oltiin luontoon ja harrastusmahdollisuuksiin. Lisäksi kysyttiin Paimiosta muualle liikkumista. Vastaajista 83,4 % kulkee jonkun toisen henkilön auton kyydissä. 8,3 % kulkee omalla autolla ja 8,3 % kulkee bussilla.

Kaikilla vastaajilla oli tarve kulkea muualle sekä lisäksi mahdollisuus jollakin kulkea muualle. Haastatteluissa tuli esiin sekä toisaalta bussilla kulkemisen helppous että haasteellisuus henkilökohtaisista syistä. Aikataulujen mainittiin olevan hankalia ja vähäisiä. Tyyppillistä on kulkea jonkun toisen kyydillä. Haastatteluissa tuli esiin myös toive muuttaa suurempaan kaupunkiin, mutta toisaalta päinvastaisesti esiin tuli myös halu jäädä pysyvästi Paimioon asumaan.

Vastaajilta kysyttiin, onko heillä jokin yhteisö, johon he tuntevat kuuluvansa. Yhteisöllä tässä kysymyksessä tarkoitettiin esimerkiksi omaa kaveripiiriä tai Nuorten tuvan porukkaa. Vastaajista 41,7 % koki, että heillä ei ole yhteisöä ja sama määrä, 41,7 % koki, että heillä on yhteisö. Oman yhteisönsä ulkopuolelle koki jäävänsä 8,3 % vastaajista ja myös 8,3 % vastaajista koki tarvitsevänsä paremmin itselleen sopivan yhteisön. Haastateltavat kertoivat, että heillä on kavereita sekä hyvät sosiaaliset verkostot. Sosiaaliseen verkostoon mainittiin kuuluvan vanhemmat sekä seurustelukumppaneita ja kavereita. Sosiaalisen verkoston koettiin haastateltavien mukaan olevan myös tärkeää työttömyydestä selviytymisen kannalta.

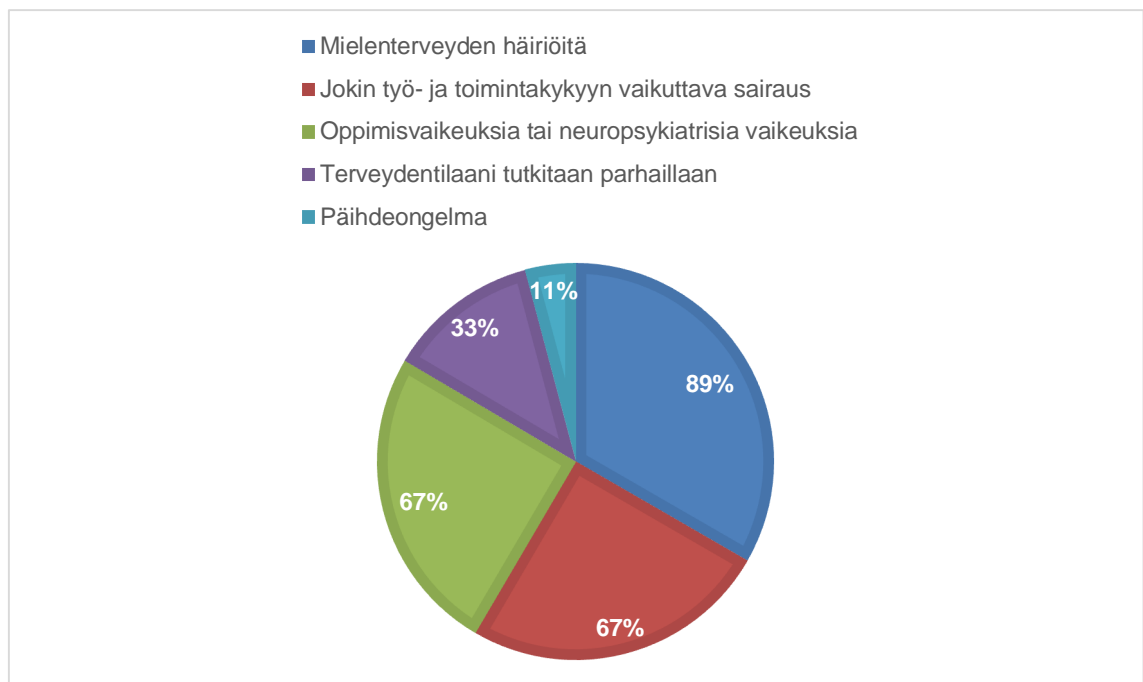
Vastaajilta kysyttiin näkemyksiä siitä, minkälaisia työllistymiseen johtavia mahdollisuuksia he kaipaavat Paimioon. Yli puolet kaipasi Paimioon enemmän työpaikkoja ja puolet kaipasi opiskelumahdollisuuksia. Lähes puolet vastasi kaipaavansa monipuolisempaa työtoimintaa ja alle puolet työkokeilumahdollisuuksia. Haastatteluissa esiin nousi, että monet heidän tuntemansa nuoret työllistyvät paremmin Paimion ulkopuolelle. Tyytyväisiä oltiin Paimiossa työttömille tarjottaviin palveluihin ja vastaajat myös kokivat saaneensa niistä hyvin informaatiota.

Taulukko 2. Minkälaisia mahdollisuuksia kaipaavat Paimioon?

Vastaajien työ- ja toimintakykyä kartoitettiin vapaaehtoisella monivalintakysymyksellä, jossa sai valittua useamman sopivan vaihtoehdon. Kaikki vastaajat olivat vastanneet kysymykseen. Valtaosalla vastaajista sekä haastateltavista on joskus todettu tai on tällä hetkellä mielenterveydenhäiriöitä. Haastatteluissa esiin tuli myös, että mielenterveyden häiriöt ovat tällä hetkellä työllistymisen esteenä. Haastateltavilla ei ollut kokemusta oppimisvaikeuksista tai päihdeongelmista.

Taulukko 3. Onko sinulla joskus todettu?

8.3 Syrjäytymisen ja työttömyyden syitä ja kokemuksia

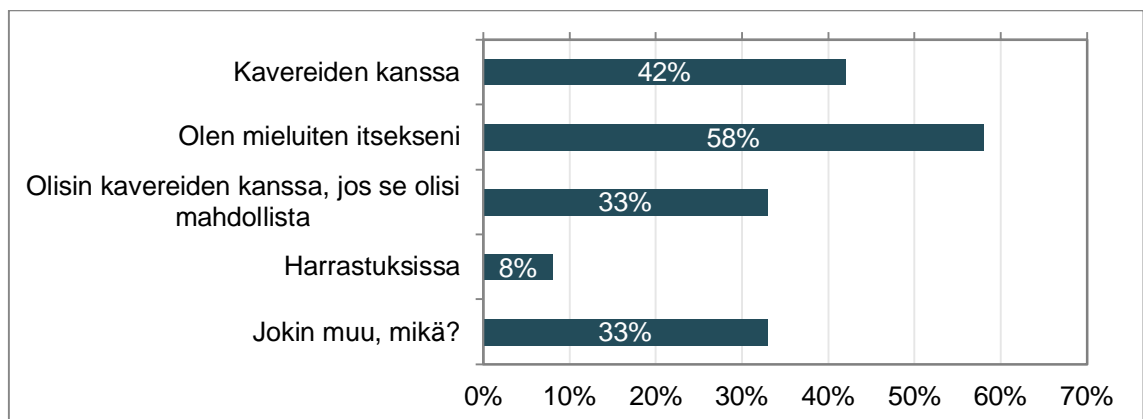
Vastaajilta kysyttiin omia näkemyksiä siitä, mistä he arvelevat oman työttömyytensä johtuvan. Kysymysmuoto oli avoin ja 88 % vastaajista vastasi kysymykseen. Vastauksissa ja haastatteluissa eniten mainittiin syyksi terveys- ja mielenterveysongelmat. Useat mainitsivat työkokemuksen puutteen olevan suurin este työllistyä. Lisäksi työpaikkojen vähäisyys ja työnhaun vaikeus mainittiin. Vähäisenä määränä mainittiin oma kriittinen valikoivuus työpaikan suhteen tai ammatin sopimattomuus itselle sekä kulkuvaikeus.

Työttömyyden kokemusta kartoitettiin myös kysymällä, mitä työttömyys estää vastaajaa tekemästä ja vastaparina tälle, mitä työttömyys mahdollistaa tekemään. Vastaajista 75 % kokee, että työttömyys estää hoitamasta raha-asioita hyvin. Puolet vastaajista kokee,

että työttömyys estää olemasta onnellinen. Vastaajista 41,7 % sanoo työttömyyden estävän huvituksiin osallistumisen ja 25 % kokee työttömyyden estävän myös työllistymisen. Seuraavaksi kysyttiin, mitä nuoret taas kokevat työttömyyden mahdollistavan heidän elämässään. Puolet vastaajista kokee työttömyyden mahdollistavan oman terveydentilan hoidon. Omien uravalintojen suunnitteluun työttömyys mahdollistaa 41,7 % vastaajista ja 41,7 % kokee saavansa aikaa, jonka viettää kavereiden kanssa. 17 % vastaajista kokee saavansa mahdollisuuden viettää välivuotta ja 8 % vastaajista kokee voidensa säästää rahaa.

Vastaajien vapaa-ajan viettoa kysyttiin monivalintakysymyksellä, jossa voi valita usean vaihtoehdon. Vastaajista 58 % on mieluiten vapaa-ajalla itsekseen. Vastauksia vapaa-ajanaiseen kohtaan tuli 33 %. Vastauksissa mainittiin liikuntalajeja, lemmikkien sekä vanhempien kanssa oleminen.

Taulukko 4. Miten vietät vapaa-aikaasi?

Haastateltavat kertoivat viettävänsä aikaa seurustelukumppanin kanssa ja opiskelevan itsenäisesti. Esiin nousi myös tylsyys ja tekemättömyys, Haastateltavat kertoivat, että varsinaisia harrastuksia heillä ei ole, mutta päiviin kuuluu myös omaan henkilökohtaiseen kiinnostukseen ja intohimoon liittyvä tekeminen. Pohdinnassa esiin tuli myös kiinnostus jotakin harrastusta kohtaan, jonka voisi aloittaa, jos saisi kaverin mukaan toimintaan.

Haastateltavilta kysyttiin näkemystä syrjäytyneestä nuoresta. Molemmat haastateltavat kokivat määrittelyn alkuun hankalaksi. Molemmat päätyivät kuitenkin siihen, että näkivät

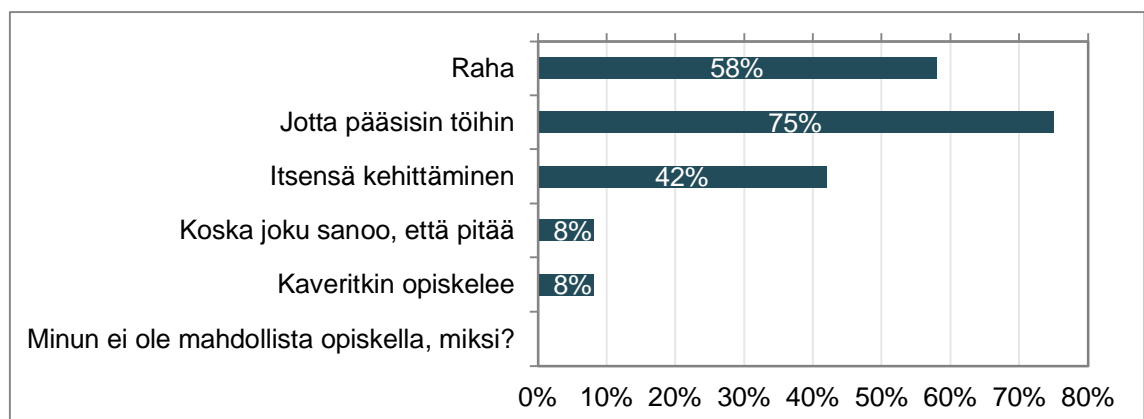
syrytyneen henkilön olevan sellainen, joka on sulkeutunut yksin kotiin, eikä käy missään. He pohtivat syrjäytymiseen kytkeytyvän myös jonkinlaisia mielenterveyden haasteita. Molemmat tuntevat tai tietävät tähän määritelmään sopivia nuoria, mutta ovat mielestään ehkä vain vähän kokeneet olevansa syrjäytyneitä tai ei ollenkaan.

8.4 Siirtymävaihe aikuisuuteen nuorten näkökulmasta

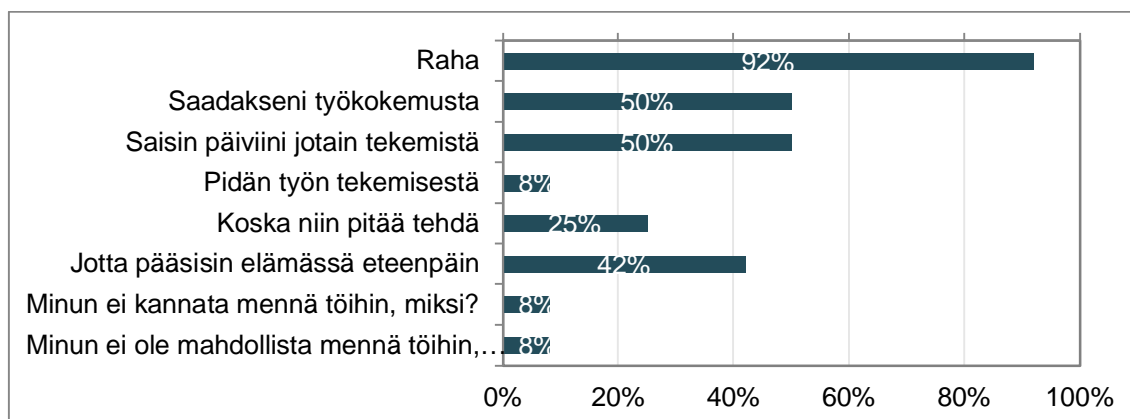
Aikuisuuteen siirtymistä kartoitettiin kyselyssä ja haastatteluissa itsenäistymisen tarpeen, aikuisuuden kokemuksen ja työelämään kiinnittymisen näkökulmista. Vastaajilta ja haastateltavilta kysyttiin asumismuotoa. Vastauksien perusteella 58 % asuu yksin ja 42 % vanhempiensa luona. Seurustelua koskevaan kysymykseen vastaajista 42 % ilmoitti seurustelewansa ja 58 % ilmoitti, ettei seurustele. Kukaan vastaajista tai haastateltavista ei ilmoittanut seurustelutilannettaan epäselväksi.

Aikuisuuden näkökulmaa lähestyttiin kartoittamalla vastuunoton kokemusta ja asennetta työtä ja opiskelua kohtaan. Vastaajilta kysyttiin, miksi hän opiskelisi ammatin? Vastaajista valtaosa kokee ammatin edesauttavan työhön pääsyä ja kaikilla on kokemus opiskelun mahdollisuudesta. Työn tekoon motivoi runsaimmin raha ja puolet vastaajista kokee tekevänsä työtä myös, jotta saa päiviinsä tekemistä sekä saadakseen työkokemusta. Haastateltavat painottivat työn merkityksellisyyden olevan tärkeää ja etenkin oma kiinnostus alaa kohtaan oli tärkeää. Keskusteluissa avoimuus myös muita aloja, kuin itselle sopivaa alaa kohtaan tuli esiin.

Taulukko 5. Miksi opiskelisit tutkinnon?

Taulukko 6. Miksi tekisit töitä?

Opiskeluun ja koulutukseen liittyvillä kysymyksillä pyrittiin tarkastelemaan laajasti siirtymävaiheeseen kytkeytyvää vastuunottoa ja kiinnostusta aikuisuutta kohtaan. Samalla kysymykset kytkeytyivät myös syrjäytymisen ja toimijuuden teemoihin.

Kysyttäessä kokemusta siitä, minkälaisena vastaaja tai haastateltava kokee opiskelun, kallistuivat vastaukset hyvän kokemuksen puolelle. Kyselyssä vastausta oli rajoitettu, siten että voi valita vain yhden vastausvaihtoehdon. Vastaajista 25 % ilmoitti pitävänsä opiskelusta ja 33 % ilmoitti opiskelun olevan ihan ok. Loput vastaajista ilmoittivat opiskelun olevan pakkopullaa sekä pakollista hoitaa pois. Haastateltavat toivat esiin, että koulun ilmapiirin oli hyvä, mutta toisaalta myös ilmapiirin huonous tuli esiin. Haastatteluissa tuli vahvasti esiin kiinnostus opiskella itseä kiinnostavaa alaa. Molemmilla haastateltavilla oli selvyys siitä, mikä ala itseä kiinnostaa. Toisaalta yleinen kouluinnostuksen puute pohditutti toista haastateltava, jonka kuitenkin arveli johtuvan eniten alan sopimattomuudesta.

Kyselyssä oli teknisesti ohjattu vastaajat, joiden opinnot olivat keskeytyneet, vastaamaan monivalintakysymykseen, miksi opinnot olivat keskeytyneet. Vastaajia tähän kysymykseen oli 33 %. Suurimmat syyt keskeytymiseen olivat alan epäsopevuus ja terveydelliset syyt. Vastaajista 75 % oli valinnut kohdan ”ala ei ollut sopiva” sekä ”terveydelliset syyt”. Vastaajista 25 % ilmoitti syyksi kulkuvaikeudet tai opettajien ymmärtämättömyyden. Yhtään vastausta ei tullut seuraaviin kohtiin: minulla ei ollut koulussa kavereita, en kokenut saavani riittävästi tukea opiskeluun tai minulla oli liikaa poissaoloja. Haastateltavien vastaukset jatkoivat samaa suuntaa.

Työttömyyden syytä kartoitettiin myös kysymällä aiheesta väli vuoden näkökulmasta. Vastaaminen kysymykseen oli vapaaehtoinen ja vastausvaihtoehtoja pystyi valitsemaan

useamman. Vastaajista 50 % koki välivaiheen olevan ihan ok vaihe elämässä. Myös puolet vastaajista kokee, että hänelle on tarjottu välivuoteen huonoja vaihtoehtoja. Vastaajista 25 % kokee, että välivaihe sotkee ja vaikeuttaa hänen asioitaan. Kukaan vastaajista ei kertonut välivaiheen kokemuksista omin sanoin.

Haastatteluissa keskusteltiin aikuisuuden kokemuksesta. Kriteereiksi aikuisuudelle mainittiin perhe, mutta toisaalta myös sisäinen kokemus aikuisuudesta oli määritelmä, jotta voi kokea itsensä aikuiseksi. Molemmat kokivat olevansa itsenäistynyt vanhemmistaan ja siten aikuisia. Haastateltavat kokivat tekevänsä valintoja ja päätöksiä itsenäisesti.

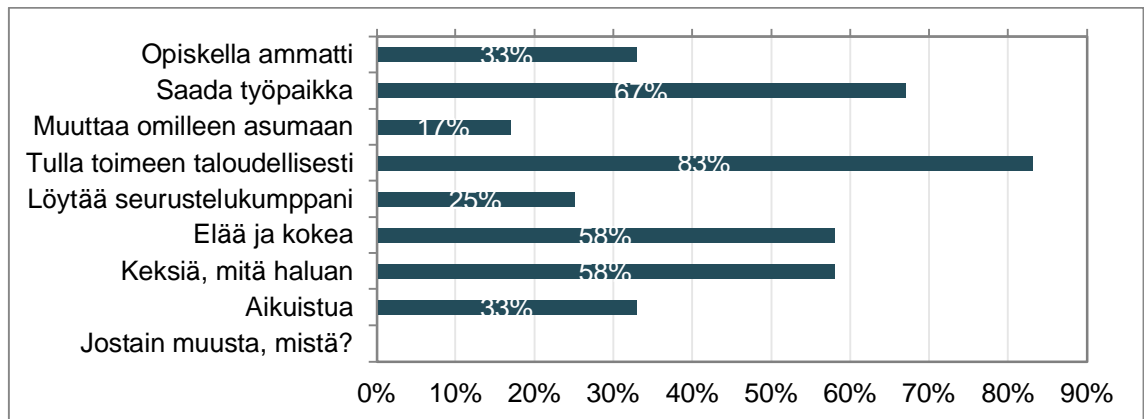
8.5 Paikallisuus ja tulevaisuuden toiveita

Kulttuurista näkökulmaa lähestyttiin alueellisuuteen liittyvillä kysymyksillä, joiden vastustuloksia esittelin jo muiden teemojen yhteydessä. Lisäksi kulttuurisuuteen sisältyvät kysymykset tulevaisuuden suunnitelmista sekä mistä asioista nuoret kokevat paineita tässä ajassa. Kysymyksissä oli mahdollista valita useampi kohta.

Tulevaisuudessa 58 % ilmoitti haluavansa oman kodin ja 50 % haluaisi työpaikan. Vastaajista 33 % haluaa myös perheen ja hienon auton. Vastaajista 8 % haluaisi koulutuksen. 5 % Vastaajista oli valinnut ”en tiedä” vaihtoehdon. Kukaan vastaajista ei ollut halunnut avata suunnitelmiaan sanallisesti. Haastateltavien näkemyksissä tuli esiin perheen perustamisen halu, mutta kiirettä siihen ei ollut. Toiveena oli myös muutto puolison kanssa yhteen sekä oma asunto. Ensisijaisena vahvasti oli toive ammatista ja työstä sekä siinä menestymisestä. Haastatteluissa ei tullut esiin kuitenkaan paineita perheen perustamisesta, vaan enemmänkin kokemus siitä, että ei ole vielä kiirettä.

Paineiden kokemisesta vastaukset kyselyssä painottuivat työpaikan saamiseen ja taloudelliseen toimeentuloon. Näiden jälkeen paineita aiheuttivat ”elää ja kokea” sekä ”keksiä, mitä haluaa”. Vähiten paineita koettiin omilleen muuttamisesta. Haastatteluissa ei tullut esiin erityisiä paineita aiheuttavia seikkoja työpaikan saannin lisäksi.

Taulukko 7. Koetko paineita seuraavista asioista?

Haastateltavat kertoivat saaneensa Paimion viranomaisilta hyvää ja riittävää palvelua. Mielenterveyspalveluissa mainittiin jonon kuitenkin olevan kohtuuttoman pitkä. Molemmat kertoivat saaneensa viranomaisilta ymmärrettäviä ohjeita ja he myös tiesivät mistä apua tarvittaessa voi pyytää. Molemmat olivat voineet itse vaikuttaa saamiensa palveluiden toteutumiseen ja kokivat hyötyvänsä niistä. Haastattelussa kysyttiin myös mielipidettä siitä, toimisiko pieni pakottaminen nuorten aktivoinnissa. Molemmat kokivat, että se ei olisi ollut toimivaa ainakaan heidän kohdallaan.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on ollut selvittää ja kartoittaa paimiolaisten alle 25-vuotiaiden nuorten kokemuksia työttömyydestä ja koulupudokkuudesta. Tavoitteena oli saada selville etenkin nuorten omia kokemuksia ja näkemyksiä aikuisuuteen siirtymisestä ja sen mahdollisesta pitkittymisestä sekä näihin kytkeytyvistä haasteista.

9.1 Kokemus yhteisöön kuulumattomuudesta

Haastatellut ja kyselyyn vastanneet nuoret olivat hyvin samanikäisiä keskenään. Eroavaisuutta oli kuitenkin runsaasti työttömyysjakson pituuden suhteen, joka vaihteli muutamasta viikosta useampaan vuoteen. Valtaosa nuorista asuu itsenäisesti, mutta melkein puolet siis asuu edelleen vanhempiensa luona. Yksikään tutkimuksen nuorista ei asu avoliitossa, mutta seurustelusuhteessa tällä hetkellä olevia oli hiukan yli puolet vastaajista sekä haastatelluista.

Yksinäisyyden kokemus ei noussut kyselyssä tai haastatteluissa esiin. Saari (2016, 9–13) tuo esiin, että yksinäisyyttä tulee tarkastella osin rakenteellisesti eikä ainoastaan subjektiivisena kokemuksena. Toisaalta yksinäisyyden kokemus on kuitenkin subjektiivista ja tulee huomioida myös tästä näkökulmasta (Aaltonen ym. 2019, 309). Kyselyssä sekä haastatteluissa lähestyin yksinäisyyttä ja syrjäytymisvaaraa monesta eri näkökulmasta. Vastauksissa ja haastatteluissa nousi esiin kuitenkin paimiolaisten nuorten kokemus kodin ja perheen ulkopuoliseen yhteisöön kuulumattomuudesta, joka mielestäni antaa viitteitä syrjäytymisvaarasta. Noin puolet vastaajista koki, että heillä ei ole yhteisöä, johon he kokisivat kuuluvansa. Lisäksi yli puolet ilmoitti haluavansa viettää vapaa-aikaa mieluiten yksin. Haastateltavat avasivat omia sosiaalisia suhteitaan yksityiskohtaisemmin ja mainitsivat omiin yhteisöihinsä kuuluvia henkilöitä.

Syrjäytymisellä tarkoitetaan Saaren (2010, 209–210) mukaan sosiaalisten suhteiden olemattomuutta, haurautta tai ohuutta. Yleisesti käsitetään, että yksilöä yhteiskuntaan yhdistävät siteet ovat heikkoja. Haastatteluissa käsiteltiin syrjäytymistä ensin yleisellä tasolla, josta siirryttiin henkilökohtaiseen kokemukseen. Molemmat haastateltavat tunsivat tai tiesivät nuoria, jotka heidän mielestään ovat syrjäytyneitä nuoria. Heidän omissa kokemuksissaan tuli esiin kahtiajakoa eli omaa kokemusta syrjäytymisestä ei ollut ja toisaalta: ehkä vähän, mutta ei kuitenkaan.

Teoriaosassa tuotiin jo esiin, että työllistymistä koskevissa keskusteluissa usein jää syrjään nuorten subjektiivinen kokemus yksinäisyydestä (Aaltonen ym. 2019, 309). Ajattelinkin, että paimiolaisten työllisyyspalveluiden nuorten asiakkaiden kanssa huomionarvoista olisi keskustella heidän sosiaalisesta verkostostaan. Paimiossa ei ole sisäistä julkista liikennettä, joten asuminen taajaman ulkopuolella voi hankaloittaa kavereiden tapaamista tai yhteiskunnallista osallisuutta. Kyselyssä tuli myös esiin, että noin kolmasosa vastaajista olisi vapaa-ajalla kavereiden kanssa, jos se olisi mahdollista. Vastaukset eivät kerro, mikä estää kavereiden tapaamista, mutta kun tarkastellaan lisäksi esimerkiksi kulkemiseen liittyviä haasteita Paimiossa, voidaan mielestäni olla huolissaan siitä, että kodin ulkopuoliseen yhteisöön kuulumattomuus on nuorilla vahva syrjäytymisprosessiin ajautumisen riski.

9.2 Kokemuksia työttömyydestä ja koulupudokkuudesta

Nuorten kokemuksissa työttömyydestä tuli voimakkaasti esiin taloudellisten tilanteiden haasteet. NEET-nuorilla tiedetään olevan monenlaisia päällekkäisiä ongelmia ja haasteita, joista merkittävä on taloudelliset ongelmat (Sandberg 2018, 8). Työttömyys oli lisännyt ja vaikeuttanut kyselyyn vastanneiden ja haastateltavien raha-asioiden hoitamista. Haastatteluissa esiin tuli lisäksi ajoittaiset vaikeudet ja tiukat tilanteet, jolloin on jouduttu turvautumaan pikavippiin. Samalla vaikutus näkyy myös vapaa-ajan viettoon osallistumisen vähenemisenä, mikä taas lisää ulkopuolelle jäämisen tunteita.

Toisaalta puolet vastaajista ja haastateltavista koki oman taloudellisen tilanteensa riittävän hyväksi. Noin puolet kyselyyn vastanneista koki työttömyyden estävän onnellisuuden kokemuksen. Aiemman tutkimuksen mukaan (vrt. Kainulainen 2019, 96) tulojen riittävyys menoihin vaikuttaa samassa suhteessa koettuun onnellisuuteen. Työn tekoon motivoi vastausten mukaan voimakkaasti eniten raha, mikä viittaa siihen, että taloudellisen tilanteen tasapainottamista halutaan. Samaa ajatusta tukee vastauksissa ja haastatteluissa esiin tulleet toiveet omasta asunnosta ja autosta.

Teoriaosuudessa toin esiin, että nuorten työttömyyden syiksi tutkimusten mukaan nähdään esimerkiksi alueellisuus, työsuhteiden määräaikaisuus ja koulun keskeyttäminen (Sutela ym. 2018, 11; Asplund & Koistinen 2014, 7 & Malmberg-Heimonen ym. 2003, 17). Tutkimukseni nuorista enemmistöllä on koulutus ja tuloksien mukaan kolmasosalla nuorista syynä opintojen keskeyttämiseen tasapuolisesti oli alan epäsopevuus ja mielen-terveysongelmat. Haastatteluissa esiin tuli myös kokemukset siitä, että työttömyyden

katkaisisi sopivan työpaikan löytyminen. Nuorten kokemuksissa näkyy, että vaikka tutkinto on olemassa, niin he kokevat, että alan epäsopivuus estää työllistymisen. Haastatteluissa tuli myös voimakkaasti esiin näkemys siitä, että työpaikan odotetaan olevan itseään kiinnostava ja alan itselle sopiva. Tulkitsin vastauksista ja haastatteluista, että työtä arvostetaan ja sitä pidetään tavoittelemisen arvoisena, mutta työn tulee samalla myös täyttää omat henkilökohtaiset kriteerit.

Kyselyssä sekä haastatteluissa tuli esiin, että työkokemuksen puute ja työpaikan hakemisen vaikeudet koettiin myös estävän työllistymistä. Työpaikkojen vähäisyys sekä oma valikoivuus mainittiin myös. Ylistö (2015, 115) on todennut samaa myös tutkimuksessaan ja lisäksi tuonut myös esiin, että nuorille tarjottavien työpaikkojen määräaikaisuus luo työmarkkina-aseman muihin ryhmiin verrattuna heikommaksi.

Harkko ym. (2016) tutkimuksen mukaan työelämän ulkopuolelle jäämisellä on selkeä yhteys masennus- tai psyykelääkkeiden käyttöön. Tuloksissa tuli selkeästi eniten yhteneviä vastauksia työ- ja toimintakykyä kartoittaessa mielenterveyden häiriöihin. Vastaajista sekä haastateltavista yhteensä 89 %:lla on joskus todettu jokin mielenterveyden häiriö. Teoriaosiossa kirjoitin, että nuorella iällä koettu työkyvyttömyys voi johtaa pysyvään syrjäytymiseen työelämästä (Rikala 2018, 159–160). Arnettin (2014, 570–571) mukaan kehkeytyvä aikuisuus on identiteetin etsimisen aikaan, jolloin nuorista voi olla vaikea erottaa, mikä on normaalia mielenterveyteen vaikuttavaa identiteettiongelmia ja mikä taas vakavampia vaikeuksia aiheuttavaa.

Vaikka tulosten mukaan mielenterveyden häiriö diagnoosin saaneita on tutkimukseen osallistuneissa nuorissa hälyttävän suuri, niin mielestäni tilanne tulee nähdä myös Arnettin esittämän ajatuksen valossa. Aina ei voida tietää onko mielenterveyden häiriö syy vai seuraus. Kuten teoriaosassa tuli aiemmin esiin, että nuorten masennuksen arvellaan heijastuvan myös työmarkkinoille pääsyn vaikeudesta (Rikala 2018, 160). Ajattelen, että Paimion kaupungin työvoimapalveluissa hyödynnettävä Kykyviisari on tärkeä työkalu, jolla mielenterveyden tilaa voidaan yksilöllisesti seurata ja ottaa puheeksi mielenterveyden tilanne. Ajattelen myös, että nuorten kanssa vaaditaan erityistä herkkyyttä tunnistaa oireilua.

Monissa aiemmissa tutkimuksissa on todettu koulutuksen edistävän työllistymistä (vt. esim. Harkko 2016 & Asplund & Koistinen 2014). Tutkimuksen nuoret kokevat koulutuksen tarpeellisuuden juuri työllistymiseen vaikuttavana tekijänä. Itsensä kehittämistä pi-

dettiin myös tärkeänä. Kukaan ei motivoituisi opiskelemaan pakottamalla tai kaveripaineesta. Tuloksissa tuli lisäksi esiin, että koulukokemukset olivat enimmäkseen positiivisia ja ilmapiiriä koulussa pidettiin hyvänä. Toisaalta koulun huono ilmapiiri oli vaikuttanut opinnoista eroamiseen. Haastateltavat kertoivat yksityiskohtaisemmin itseään kiinnostavista aloista ja ajattelun, että se, että nuori tietää, mitä haluaa opiskella, on jo iso ja merkittävä askel kohti kouluelämään kiinnittymistä.

Nuorten elämänhistorialla ja toimintaympäristöllä tiedetään olevan merkittävä vaikutus päätösten tekoon (Ylistö 2015, 214). Alueellisuutta ajatellaan yhdeksi nuorten työttömyyteen vaikuttavana tekijänä (Sutela ym. 2008). Paimiossa nuoria alle 25-vuotiaita työttömiä elokuussa 2022 on ollut 28 (ELY-keskus 2022a). Nuorten kokemuksissa tuli esiin kulkemisen haasteet sekä toiveena työpaikan löytyminen Paimiosta. Pääasiassa nuoret vastasivat kulkevasa Paimiosta muualle jonkun toisen kyydillä ja vain murto-osa kertoi kulkevasa bussilla. Ajattelen, että vaikka kulkemisen haasteellisuus on rakenteellista, niin se on myös asennekysymys. Haastateltavat kertoivat, että heidän kaveripiirissään nuoret ovat työllistyneet lähikaupunkeihin, eivätkä juurikaan Paimioon. Tämäkin mielestäni kertoo, että nuorelle, jolle kulkeminen toiseen kaupunkiin on mahdollista, on työllistymismahdollisuudetkin laajemmat.

Tutkimukset vahvistavat ylisukupolvisuuden näkymisen hyvinvointiongelmissa eli vanhempien ongelmat siirtyvät heidän lastensa ongelmiksi. Tällaisia siirtyviä ongelmia voivat olla esimerkiksi huono-osaisuus, kouluttamattomuus, työttömyys sekä toimeentulotuen saanti. Vaikeudet sekä vanhempien vähäinen koulutus lapsuuden perheessä lisäävät nuoren kouluttamattomuutta. (Paananen ym. 2019, 114–115.) Nuorten vastauksissa ilmeni, että enemmistöllä heidän huoltajistaan korkein tutkinto oli ammatillinen tutkinto. Vain vähäinen määrä ilmoitti huoltajansa korkeimmaksi koulutukseksi peruskoulun tai ammattikorkeakoulun. Tällä hetkellä työttömänä on myös melko pieni osa nuorten huoltajista. Nuorilla vaikuttaisi mielestäni kuitenkin olevan keskeisenä ajatuksena kouluttautuminen ja ymmärrys siitä, että sitä edellytetään työpaikan saamiseen. Haastateltavat sanoivat odottavansa työpaikalta esimerkiksi lyhyttä työmatkaa, kiinnostavia työtehtäviä ja säännöllisyyttä.

Kyselyyn vastanneet kokivat työttömyysjakson olevan elämässään kuitenkin ihan ok väli vaihe. Mielestäni merkityksellistä on myös kyselyssä esiin tullut ajatus, että nuoret eivät kokeneet työttömyyttä aikaa haaskaavaksi, vaan sen sijaan se nähtiin mahdollistavan asioita. Tällaisiksi asioiksi eniten mainittiin esimerkiksi mahdollisuus hoitaa omaa terveydentilaa, viettämään aikaa kavereiden kanssa ja suunnittelemaan omia uravalintojaan.

9.3 Kohti aikuisuutta siirtyminen

Tutkimuksessani on oltu kiinnostuneita nuorten siirtymävaiheesta ja kiinnittymisestä työelämään. Teoriaosassa esittelin kehkeytyvän aikuisuuden teorian, jonka mukaan siirtymävaiheen pitkittyminen on osa kulttuurista muutosta. Ajanjakso nähdään pitkittyneenä epävakauden jaksena ennen pysyviä päätöksiä. Arnettin (2014, 9–14) mukaan aikuisuus määrittyy itsestä vastuun ottamisena ja itsenäisten päätösten tekemisestä. Haastatteluissa esiin tuli aikuisuuden määrittelyn erilaisuudet. Toinen haastateltava koki aikuisuuteen kuuluvan ensisijaisesti perheen, joka hänen mukaansa perustetaan 20–25-vuotiaana. Toinen taas koki aikuisuuden sisäisenä kasvukokemuksena. Haastatteluissa esiin tuli kokemus itsenäisesti tehtävistä valinnoista, vaikka vanhemmilta saakin tarvittaessa tukea. Ajattelen itse, että nuoren valitessa itse itselleen jonkin työllistymistä edistävän palvelun, on se jo merkki itsensä vastuunkantamisesta ja pienin askelin eteenpäin siirtymisestä. Juvosen (2013, 30–31) mukaan vastuu erilaisten siirtymien onnistumisista tai epäonnistumisista on yksilöllä itsellään. Toinen haastateltavista kertoi, että on säännöllisesti käynyt sopimuksen mukaan työllistymistä edistävässä palvelussa, mikä mielestäni viittaa askeleisiin kohti vastuunkantoa.

Yhteiskunnassa kuitenkin odotetaan aikuiselta ajallista hallintaa ja säännöllistä vuorokausirytmää. Yhtenä aikuisuuden tunnusmerkkeinä pidetään kykyä sitoutua ja hallita ajankäyttöä. Siirtymävaiheen prosessiin liitetään normatiivisina odotuksina erilaisten elämänvaiheiden oikea-aikaisuus. Samaan aikaan korostetaan yhteiskunnallisesti sekä kulttuurisesti yksilöllisyyttä ja omien valintojen mahdollisuutta. (Juvonen 2013, 30–44.) Ajattelen, että tällainen kulttuurinen ristiriita aiheuttaa aikuisuuteen siirtyvissä nuorissa paineita. Kyselyssä tämä ristiriitaisuus tuli mielestäni esiin, kun samaan aikaan koetaan paineita taloudellisesta tilanteesta, aikuistumisesta, keksiä mitä haluaa ja toisaalta elämisen ja kokemisen paine kulkee myös mukana. Ylistön (2015, 119) tutkimuksen mukaan työnhakuun liittyvät pettymykset ja stressi korostavat työnhaun emotionaalisia esteitä. Tuloksissa tuli lisäksi esiin työpaikan löytämiseen liittyvä voimakas paine, jota suurin osa vastaajista koki.

Siirtymät haastavat voimakkaasti nuoren aikuisen toimijuutta, kun aikaisemmat rutiinit muuttuvat. Toimijuuteen vaikuttaa myös nuoren elämänhistoria, paikallisuus ja perheen tarjoamat resurssit. (Mäkinen 2015, 107–110.) Haastatteluissa ei tullut esiin erityisesti askeleita eteen- ja taaksepäin, vaikka työttömyysjaksoja oli kyllä ollut aiemminkin. Kyselyn vastausten mukaan enimmäkseen tukea perheeltä kuitenkin saatiin opiskeluihin ja

työpaikan etsintään liittyvissä asioissa sekä terveydentilan hoidossa. Mukana on kuitenkin nuoria, jotka vastasivat, että eivät saa tukea perheeltään tai kokevat, että perhettä ei kiinnosta heidän asiansa.

Toimijuutta määrittää tekemisen tapa, jolla ihminen toteuttaa itseään, tarkoitustaan ja ominaisuuttaan. Tekeminen jäsentää arkea ja yhteisöllisyyden kautta vahvistaa osallisuutta. (Niemelä 2009, 220–223.) Nuorista kukaan ei valinnut kyselyssä kohtaa, jossa sanoisi päivissään olevan ohjattua tekemistä. Myös vaihtoehto ”minulle on tarjottu toimintaa, mutta en ole halunnut osallistua niihin” jäi tyhjäksi. Puolet kyselyyn vastanneista koki tarjotut toimintavaihtoehdot huonoiksi. Työttömille tarjotaan aktivoivia toimenpiteitä, jotka on tutkimuksissa nähty olevan yhtä hyviä toimijuuden kannalta kuin työssä olevilla (Elonen 284–286). Toimijuutta vahvistavia resursseja ovat esimerkiksi itsestä lähtevä halu tai aktiivinen virkailija. Toimijuutta taas voivat heikentää terveydellinen tila, se että ei tiedä mitä haluaa tai taloudellinen tilanne. Toimijuutta ja identiteettiä rakentaa myös kiinnittyminen tiettyyn koulutusalaan, sillä samanaikaisesti nuori paikantaa itseään ja profiloituu koulutusalan kulttuurisiin merkityksiin sekä rooleihin (Mäkinen 2015, 113).

Arnett lisää vielä kehkeytyvän aikuisuuden piirteiksi optimismin ja mahdollisuuksien näkemisen (2014, 9–14). Tutkimuksen vastauksissa nuoret listasivat tulevaisuuden suunnitelmiin ja toiveisiin kuuluvan: oma asunto, ammatti, työpaikka, perhe sekä hieno auto. Mukana oli myös arkisia toiveita, kuten oma lemmikki tai muutto avoliittoon. Vastauksissa tulee mielestäni hyvin esiin usko tulevaan ja kyky realistisesti asetettuihin ja vastuullisiin tavoitteisiin.

10 POHDINTA JA KEHITYSIDEAT

10.1 Pohdinta

Toteuttamaani opinnäytetyön tutkimukseen osallistuneista paimiolaisista nuorista puolet kokee yhteisöön kuulumattomuutta. Paimiolaisten nuorten kokemuksissa terveydentila ja etenkin mielenterveyden haasteet näyttävät olevan vahvasti työttömyyteen sekä toimijuuteen vaikuttavia tekijöitä. Suurin osa vastaajista ilmoitti saaneensa jonkin mielenterveyden häiriön diagnoosin ja enemmistö vastaajista ja haastatelluista koki työttömyyden vaikeuttavan ja hankaloittavan taloudellista tilannetta. Nämä tekijät nähdään myös hyvinvoinnin ongelmien kasautumisena, jotka pitkäaikaisena muodostavat kierteen. Nuoruus käsitetään myös syrjäytymisherkäksi ikävaiheeksi, jolloin syrjäytymisprosessiin ajautuminen lähtee liikkeelle. (Raunio 2006, 28–29; Lämsä 1999, 54–55.)

Työvoimapaalveluilla on mielestäni tärkeä rooli huomata ja ohjata nuoren tilannetta kokonaisuutena. Vanhalakka-Ruohon (2014, 192–198) mukaan ohjauksen tarkoituksena on toimia toimijuuden tukena juuri elämänkulun siirtymissä.

Tutkimuksessani tuli esiin, että paimiolaiset nuoret kokevat koulutuksen olevan tärkeä työllistymisen kannalta. Koulukokemukset ovat myös enimmäkseen positiivisia. Koulupudokkuuden syynä ovat terveydelliset syyt sekä alan sopimattomuus. Tutkimuksessa korostui monella tapaa nuorten odotukset ja toiveet itselleen sopivasta alasta. Paimiolaiset nuoret kokevat myös kulkemisen muualle vaikeaksi, minkä nähtiin rajoittavan koulutautumista ja työllistymistä.

Kehkeytyvä aikuisuuden yksi piirre on identiteetin etsiminen, mikä kytkeytyy sopivan alan pohtimiseen (Arnett 2014, 9–14). Juvonen (47, 197) toteaa, että auttamistyössä tapahtuvat keskustelut onnistuessaan lisäävät nuoren itseymmärrystä sekä vahvistavat toimijuutta. Vanhalakka-Ruoho (2014, 197–199) ajattelee, että toimijuus ihmistyössä toteutuu käytännössä yrittämällä aina uudelleen, sietämällä ja kestäväällä, vaikka nämä toimijuuden muodot eivät sisälly usein arvostettuun tapaan, jossa edetään tavoitekeskeisesti ja järjestelmällisesti.

Elämänkulun viitekehys ja kehkeytyvän aikuisuuden teoria tarjoavat mielestäni sopivan alustan nuoruuden siirtymävaiheen ymmärrykselle. Ohjaustyö on keskeneräisyyden sietämistä, jossa kulttuurin muutoksen hyväksyminen on tärkeänä osana. Johtopäätöksissä

esitin Kykyviisarin hyödyn ohjaustyössä, joka toimii puheeksi ottamisen työkaluna ohjaustyössä. Paimion työvoimapalveluissa käytetään Kykyviisaria työttömien terveystarkastuksen yhteydessä, mutta voisiko Kykyviisari tuoda nuorten ohjaustyöhön raamit, vaikka ei olisikaan tarvetta työttömien terveystarkastukselle. Kykyviisarin avulla voisi saada nuoren kanssa laajemmin keskustelua aikaan ja samalla varmistuisi, että kaikki hyvinvoinnin osa-alueet tulee käsitellyksi.

Johtopäätöksissä olen myös tuonut esiin toimijuutta vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä sekä esitellyt vaihtoehtoja, joita nuorille tarjotaan. Tutkimuksessa tuli esiin, että valtaosalla tutkimukseen osallistuvista paimiolaisista työttömistä nuorista ei ole päivissään ohjattua tekemistä tai toimintaa. Kykyviisarin avulla voidaan ottaa puheeksi nuoren elämäntilanne kokonaisuutena ja luoda samalla tilaa itseymmärryksen kasvulle.

Tutkimuksen valossa voidaan ajatella, että ensiarvoisen tärkeää työllistymiseen johtavalla polulla on, että nuori saa omat kyvyt käyttöönsä jossakin itseään kiinnostavassa tehtävässä. Teoreettisesti tämä voidaan kytkeä Decin & Ryanin (2000) itseohjautuvuus-teoriaan, jonka mukaan mielekkäät ihmissuhteet sekä yksilön kokemus omasta paikasta ja joukkoon kuulumisesta ovat keskeinen hyvinvoinnin perusedellytys.

10.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön luotettavuus syntyy suunnittelusta, riskienhallinnasta, riittävästä dokumentaatiosta sekä valintojen ja ratkaisujen perusteluista. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ei ole yksiselitteistä tapaa tai mittaria, mutta luotettavuus tulee kuitenkin arvioida. Luotettavuutta tarkastellaan sen mukaan, onko kaikki tutkimuksen vaiheet tehty oikein. Tarkastelussa käytetään käsitteitä: reliabiteetti ja validiteetti. Reliabiteetti tarkoittaa tulosten pysyvyyttä eli samat tutkimustulokset toistuisivat, jos tutkimus uusittaisiin. Validiteetti tarkoittaa sitä, että tutkitaan oikeita asioita. Tämä tulee esiin suunnitteluvaiheessa ja analyysivaiheessa, jossa syy-seuraussuhteet tulee tehdä oikein. (Kananen 2014, 145–151.)

Määrällisessä tutkimuksessa arvioidaan mittarin luotettavuutta ja käytetään samoja käsitteitä, mutta ne ovat sisällöltään erilaisia. Validiteetista käytän alalajia sisältövaliditeetti, mikä tarkoittaa sitä, että tutkimustulokset ovat seurausta muuttujista. Mittarin tulee mitata oikeaa asiaa hyödyntäen teorian käsitteitä ja niihin vaikuttavia tekijöitä. (Kananen 2014, 147–149.)

Kyselyn pohjalta olin suunnitellut haastattelevani kolmea nuorta. Huomasin saavuttavani saturaation jo kahden haastattelun jälkeen ja kun kolmas nuorista sairastui, päätin haastattelut kahteen. Saturaatiolla tarkoitetaan sitä, kun tutkimustulokset alkavat toistua (Kananen 2014, 153). Kysely oli tutkimuksen päämenetelmä, eikä haastatteluilla lopulta saavutettu kahden haastattelun jälkeen uutta tulosta. Osin tämä johtui erityisen huolellisesta tulosten häivytystarpeesta, mutta koin myös, että kyselytulokset antoivat jo laadukasta aineistoa.

Tutkimuksen aineistona toimi ihmisten henkilökohtaiset kokemukset, joten tutkimuksen eettisyyden kannalta haastateltavien anonymisointi on tärkeää. Henkilötiedot ja yksilölliset puheetavat pyrin häivyttämään, sillä ne eivät ole tulosten kannalta merkityksellisiä. Lisäksi mielestäni nuorten haastateltavien kanssa oli oltava huolellinen siinä, että he todella tiesivät mistä tutkimuksessa on kyse ja mihin haastatteluissa kerättyä aineistoa käytetään, sekä missä yhteydessä se julkaistaan.

Nuoret voidaan katsoa kuuluvan haavoittuvaan ihmisryhmään ikänsä vuoksi. Lisäksi sensitiiviseksi aiheeksi katsotaan henkilökohtaista kokemusta käsittelevät teemat. Eettisen ohjeen mukaan haastatteluun osallistumisen tulee olla vapaaehtoista. Kohtaaminen, kuunteleminen ja turvallinen puheympäristö ovat myös keskeisiä huomioitavia seikkoja. Eettinen kysymys on myös se, että määritelläänkö tutkittava ryhmä jo ennalta marginaaliseksi. (Luomanen & Nikander 2017, 228–294.)

NEET-nuori ei tarkoita aina samaa kuin syrjäytymisvaarassa oleva (Asplund & Vanhala 2016, 4) NEET on kuitenkin käsite, joka voidaan kokea leimaavaksi ja myös tutkimus voi tuottaa ja vahvistaa leimaavuutta. Tässä tutkimuksessa lähestyn käsitettä työkaluna, joka kuvaa nuorta tietyssä siirtymävaiheessa. Tutkimuksen tarkoitus on saada nuorten oma ääni ja kokemukset esiin, joten kiinnitän erityistä huomiota käsitteiden käyttöön.

Olen tutkimusta tehdessäni noudattanut Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2019, 7) periaatteita, joita ovat tutkittavien henkilöiden ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön kunnioittaminen sekä tutkimuksen toteuttaminen siten, että siitä ei aiheudu riskejä, vahinkoja tai haittoja tutkittaville ihmisille, yhteisöille tai muille tutkimuskohteille.

10.3 Jatkokehittämissideat

Tutkimuksessani on tuotu esiin paimiolaisten nuorten alle 25-vuotiaiden tämänhetkiset kokemukset työttömyydestä. Tämän tutkimuksen tulosten on tarkoitus olla selvitys pohjatilanteesta. Tulosten perusteella ihanteellista olisi lähteä kehittämään ohjaustyötä sekä nuorille tarjottavia palveluita. Tulokset eivät mielestäni yksinään riitä suoranaiselle kehittämistyölle, koska kyselyssä sekä haastattelussa ei kartoitettu palvelukokemuksia tai -tarpeita. Tulokset antavat kuitenkin viitteitä muutaman osa-alueeseen, joihin kannattaisi keskittyä. Näitä osa-alueita ovat: mielenterveys, aktivointi ja ohjauksellinen asiakastyö.

Jatkotutkimusta voisi tehdä näihin osa-alueisiin keskittyvillä kyselyillä ja yksilö- tai ryhmähaastatteluilla, joissa olisi hyvä saada nuorilta kokemustietoa näistä palveluista. Mielestäni merkittävää olisi saada myös kokemustietoa nuorten kanssa työskenteleviltä ammattilaisilta. Heiltä olisi merkityksellistä saada tietoa, miten he kokevat nämä osa-alueet ja kaipaisivatko esimerkiksi verkostoitumista tai lisäkoulutusta.

Olisi myös mielenkiintoista tutkia paimiolaisten nuorten työllistymiseen johtaneita polkuja ja eri aktivointitoimenpiteiden hyötyä siirtymävaiheessa. Ohjaukselliseen asiakastyöhön keskittyvässä tutkimuksessa mielenkiintoista olisi tehdä kartoitusta erilaisten menetelmien käytöstä ja hyödystä sekä asiakas- että työntekijänäkökulmasta.

LÄHTEET

- Aaltonen, S.; Kivijärvi, A. & Myllylä, M. 2019. Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten aikuisten koettu hyvinvointi. *Yhteiskuntapolitiikka* 84: 3, 301–311. Viitattu 1.3.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137076/YP1903_Aaltonenym.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- Arnett, J. J. 2014. *Adolescence and emerging adulthood*. London: Pearson.
- Arnett, J. J.; Zuckauskiene, R. & Sugimura, K. 2014. The new life stage of emerging adulthood at ages 18-29 years: implications for mental health. *Psychiatry*. Vol 1 December 2014, 569-576. Viitattu 4.3.2022. <http://jeffreymarnett.com/AZK.LANCET.2014.pdf>
- Arnett, J. J. 2016. *The Oxford handbook of emerging adulthood*. First edition. Oxford: Oxford University Press.
- Asplund, R. & Koistinen, P. 2014. Nuorten työllistyminen ja työllisyys työvoimapolitiikan valossa. ETLA Raportit No 32. Viitattu 3.3.2022. <http://pub.etla.fi/ETLA-Raportit-Reports-32.pdf>
- Deci, E. & Ryan, R. 2000. What and why of goals pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry* 11 (4), 227-268. Viitattu 14.10.2022. https://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2000_DeciRyan_PIWhatWhy.pdf
- Elonen, N. & Niemelä, J. & Saloniemi, A. 2017. Aktivointi ja pitkäaikaistyöttömien monenlainen toimijuus. *Turku: Sosiaalipoliittinen yhdistys ry. Janus* 25 (4), 280–296. Viitattu 11.10.2022. <https://journal.fi/janus/article/view/60756/27928>
- ELY-keskus 2022a. Työllisyyskatsaukset. Elokuu 2022. Viitattu 17.2.2022. https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/46068233/Tyollisyyskatsaus+2022+8_FI.pdf/fb7e9174-2d7c-fe50-a7be-14de4baa16f2?t=1663045364584
- ELY-keskus 2022b. Työllisyyskatsaukset. Helmikuu 2022. Viitattu 9.10.2022. https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/46068233/Tyollisyyskatsaus+2022+2_FI.pdf/7a08cde6-5507-f9f5-9772-729c660ed816?t=1647343682554
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 24–42.
- Gissler, M.; Larja, L.; Merikukka, M.; Paananen, R.; Ristikari, T. & Törmäkangas, L. 2016. NEET-indikaattori kuvaa nuorten syrjäytymistä. *Tilastokeskus* 2022. Viitattu 6.3.2022. <https://www.tilastokeskus.fi/tietotrendit/artikkelit/2016/neet-indikaattori-kuvaa-nuorten-syrjaytymista/#start>
- Harkko, J.; Lehikoinen, T.; Lehto, S. & Ala-kauhaluoma, M. 2016. Onko osa nuorista vaarassa syrjäytyä pysyvästi? Nuorten syrjäytymisriskit ja aikuisuuteen siirtymistä tukeva palvelujärjestelmä. Helsinki: Kela.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Ilmakunnas, I.; Kauppinen, T. M & Kestilä, L. 2015 Sosioekonomisten syrjäytymisriskien kasautuminen vuonna 1977 syntyneillä nuorilla aikuisilla. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (3). Viitattu 24.10.2022. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126270/ilmakunnas.pdf?sequence=7>

- Ilmarinen, J.; Gould, R.; Järvikoski, A. & Järvisalo, J. 2006. Työkyvyn moninaisuus. Teoksessa Gould, R.; Ilmarinen, J.; Järvisalo, J. & Koskinen, S. (toim.) Työkyvyn ulottuvuudet. Terveys 2000 -tutkimuksen tuloksia. Helsinki: Hakapaino Oy, 17–34. Viitattu 11.4.2022. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129155/Tyokyvynulottuvuudet.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Juvonen, T. 2013. Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen. Nuorten toimijuuden rakentuminen etsivässä työssä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 116. Viitattu 13.3.2022. https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/kuvat/verkkojulkaisut/sosiaalisesti_kontrolloitu.pdf
- Järvinen, T. & Vanttaja, M. 2013. Koulupudokkaiden työurat Vuosina 1985 ja 1995 koulutuksen ja työn ulkopuolella olleiden nuorten urapolkujen vertailua. Yhteiskuntapolitiikka 78. 2013:5, 509–519. Viitattu 23.2.2022. <https://www.julkari.fi/handle/10024/110584?show=full>
- Kainulainen, S. 2019. Milloin tulot riittävät edes kohtuulliseen elämään? Yhteiskuntapolitiikka 84. 2019:1, 92–101. Viitattu 9.10.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137608/YP1901_Kainulainen.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Karjalainen, P. & Liukko, E. 2020. Työ- ja toimintakyvyn edistäminen. Teoksessa Koivisto, J. & Tiirinki, H. (toim.) Monialaisen palvelutarpeen tunnistaminen sosiaali-, terveys- ja työvoimapalveluissa. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia, 41–59. Viitattu 10.4.2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162382?show=full>
- Kronqvist, E-L. & Pulkkinen, M-L. 2007. Kehityopsykologia. Matkalla muutokseen. 1.painos Helsinki: WSOY.
- Laine, T. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 28–45.
- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta. 2.3.2001/189. Annettu Helsingissä 2.3.2001. Viitattu 4.3.2022. [Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)
- Luomanen, J. & Nikander, P. 2017. Haavoittuvat haastateltavat? Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P., Ruusuvoori, J., Aho, A. L. & Granfelt, R. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.
- Lämsä, A-L. 1999. Nuorten elämänpiirit syrjäytymisen ja selviytymisen näyttämönä. Teoksessa Kuorelahti, M. & Viitanen, R. (toim.) 1999. Holtittomasta hortoilusta hallittuun harhailuun: Nuorten syrjäytymisen riskit ja selviytymiskeinot. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto, 49–60.
- Malmberg-Heimonen, I.; Siurala, L. & Wrede-Jäntti, M. 2003. Tulkintoja nuorisotyöttömyydestä. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Marshall, E. & Butler, Kathryn. 2016. School to work transitions in emerging adulthood. Teoksessa: Arnett, J. J. The Oxford handbook of emerging adulthood. First edition. Oxford: Oxford University Press, 316-333.
- Merikukka, M.; Ristikari, T. & Kiilakoski, T. 2019. Suojaako yläkouluikäisten nuorten osallisuuden kokemus koulussa lyhyeltä koulutuspolulta? Yhteiskuntapolitiikka 84, 2019:4, 403–415. viitattu 10.3.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138585/YP1904_Merikukkaym.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Myrskylä, P. 2011. Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Työ- ja elinkeinoministeriö: Edita Publishing.

Mäkinen, S. 2015. Näköaloja toimijuuteen nuoruuden siirtymissä ja suunnanotoissa. Teoksessa Toimijuus, ohjaus ja elämäntilanne. Kauppila, Päivi Annika, Jussi Silvonen & Marjatta Vanhalakka-Ruoho (toim.) Joensuu: Itä-Suomen yliopisto, 103–128. Viitattu 10.3.2022. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/15099/urn_isbn_978-952-61-1747-8.pdf

Niemelä, P. 2009. Ihmisen toiminnallisuus ja hyvinvointi sosiaalityön teoreettisen ymmärryksen perustana. Teoksessa Mäntysaari, M.; Pohjola, A. & Pösö, T. Sosiaalityö ja teoria. Jyväskylä: PS-kustannus, 209–236.

OECD. 2019. OECD. Investing in Youth: Finland. Youth employment and education in Finland. Paris: OECD Publishing. Viitattu 7.4.2022. https://read.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/investing-in-youth-finland_6092eae4-en#page6

Ollila, P.; Koivisto, A-M.; Karvonen, S. & Lindfors, P. 2020. Perheen sosiaalisen taustan ja subjektiivisen kouluhyteisöaseman yhteys yhdeksäsluokkalaisten kouluun kiinnittymiseen. Yhteiskuntapolitiikka 85, 2020: 5–6, 494–506. Viitattu 10.3.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140737/YP2005-6_Ollilaym.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Paananen, R.; Surakka, A.; Kainulainen, S.; Ristikari, T. & Gissler, M. 2019. Nuorten aikuisten syrjäytymiseen liittyvät tekijät ja sosiaali- ja terveystieteiden ajoittuminen. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 56(2), 114–128. Viitattu 6.3.2022 <https://doi.org/10.23990/sa.73002>

Paimion kaupunki 2022a. Viitattu 1.3.2022. <https://www.paimio.fi/kaupunki-ja-hallinto/tietoa-paimiosta/>

Paimion kaupunki 2022b. Viitattu 1.3.2022. <https://www.paimio.fi/tyo-ja-yrittaminen/tyovoimapalvelut/tyonhakijoille/tyollisyyden-kuntakokeilu/>

Paimion kaupunki 2022c. Viitattu 1.3.2022. <https://www.paimio.fi/palvelu/kuntouttava-tyotoiminta/>

Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen: Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Rikala, S. 2018. Masennus, työkyvyttömyys ja sosiaalinen eriarvoisuus nuorten aikuisten elämäntilanteissa. Yhteiskuntapolitiikka 83, 2018:2, 159–170. Viitattu 12.4.2022. [YP1802_Rikala.pdf](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140737/YP1802_Rikala.pdf) ([julkari.fi](https://www.julkari.fi))

Saari, J. 2010. Yksinäisten yhteiskunta. Helsinki: WSOYpro.

Saari, J. 2016. Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus.

Sandberg, E.; Löfstedt, J.; Rouvinen, J.; Jokinen, S.; Nordlund-Spiby, R. & Valkeinen, H. 2018. Toimintakyvyn arviointi 16–29-vuotiailla NEET-nuorilla: Suositus avuksi Kelan ammatilliseen kuntoutukseen ohjattaessa. Helsinki: Kela. Viitattu 9.4.2022. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/250244/Kuntoutustakehittamassa3_saavutettava.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Suomen virallinen tilasto 2022a (SVT): Työnvälitystilasto [verkkojulkaisu]. Helmikuu 2022. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 11.4.2022. [12u4 -- Aktivointiaste ja palveluissa olevat laskentapainan \(4250\) muuttujina Alue, Ikäryhmät, Kuukausi ja Tiedot. PxWeb \(stat.fi\)](https://www.stat.fi/tiedot/12u4--Aktivointiaste_ja_palveluissa_olevat_laskentapainan_4250_muuttujina_Alue_ikaryhmat_Kuukausi_ja_Tiedot_PxWeb_(stat.fi))

Suomen virallinen tilasto 2022b (SVT): Työnvälitystilasto [verkkojulkaisu]. Helmikuu 2022. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 11.4.2022. [12u4 -- Aktivointiaste ja palveluissa olevat laskentapainan \(4250\) muuttujina Alue, Ikäryhmät, Kuukausi ja Tiedot. PxWeb \(stat.fi\)](https://www.stat.fi/tiedot/12u4--Aktivointiaste_ja_palveluissa_olevat_laskentapainan_4250_muuttujina_Alue_ikaryhmat_Kuukausi_ja_Tiedot_PxWeb_(stat.fi))

Sutela, E.; & Haapakorva, P.; Marttila, M. & Ristikari, T. 2018. Haavissa? Aktivointitoimissa olleiden nuorten taustat ja tilanteet toimien jälkeen. Vertailu Suomen kuuden suurimman kaupungin välillä Kansallinen syntymäkortti 1987-aineiston valossa. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Verkkojulkaisu. Viitattu 20.2.2022. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-036-5>

THL 2022. Viitattu 11.4.2022. <https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/mita-toimintakyky-on>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Viitattu 17.10.2022 https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Työmarkkinatori 2022a. Viitattu 9.3.2022. <https://tyomarkkinatori.fi/henkiloasiakkaat/tyonhaku/nuorisotakuu>

Työmarkkinatori 2022b. Viitattu 11.4.2022. <https://tyomarkkinatori.fi/henkiloasiakkaat/tyonhaku/palveluita-tyonhaun-tueksi>

Työttömyysturvalaki. 30.12.2002/1290. Annettu Helsingissä 30.12.2002. Viitattu 15.3.2022. [Työttömyysturvalaki 1290/2002 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasainen_lainsaadanto/1290)

Vanhalakka-Ruoho, M. 2014. Toimijuus elämänkulussa -ohjaustyön perusta? Aikuiskasvatus 3/2014. 192–201. Viitattu 15.3.2022. [Vol 34 Nro 3 \(2014\): Aikuiskasvatus 3/2014: Toimijuus näkymä \(journal.fi\)](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138886/YP1905-6_Vanttajaym.pdf?sequence=2&isAllowed=y)

Vanttaja, M.; Ursin Af, P. & Järvinen, T. 2019. Kouluun sitoutumattomien nuorten tausta ja tulevaisuusodotukset. Yhteiskuntapolitiikka 84, 2019: 5–6, 491–503. Viitattu 10.3.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138886/YP1905-6_Vanttajaym.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Ylistö, Sami (2015) Miksi työnhaku ei kiinnosta? Nuorten pitkäaikaistyöttömien työnhakuhaluttomuudelle kertomia syitä. Työelämän tutkimus 13 (2), 112–126. Viitattu 9.10.2022. <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/87069/45996>

Kyselylomake

KYSELY PAIMIOLAISILLE NUORILLE

Kysely Paimion kaupungin työvoimapalveluille tehtävästä tutkimuksesta.

Vastaaminen on vapaaehtoista ja anonymissa kyselyssä ei vastaajia voida tunnistaa.

Kyselyyn vastaaminen vie noin 15 minuuttia aikaa ja se on helppo täyttää.

Kiitos ajastasi!

Sosionomiopiskelija

Pauliina Hurme

1. Minkä ikäinen olet?

2. Miten pitkään olet asunut Paimiossa?
 - Olen aina asunut Paimiossa
 - Alle vuoden
 - 1–3 vuotta
 - 4–10 vuotta
 - Yli 10 vuotta

3. Viimeisin opiskelukokemuksesi?
 - Peruskoulu
 - Lukio
 - Ammattikoulu
 - Työvoimakoulutus
 - Korkeakoulu

4. Miten pitkään olet ollut työtön?
5. Mistä arvelet työttömyytesi johtuvan?
6. Onko sinulla joskus todettu seuraavia:
 - Jokin työ- ja toimintakykyyn vaikuttava sairaus
 - Oppimisvaikeuksia tai neuropsykiatrisia vaikeuksia

- Mielenterveyden häiriöitä
- Päihdeongelma
- Terveystilaani tutkitaan parhaillaan

7. Huoltajasi korkein koulutus?

- Peruskoulu
- Lukio
- Ammatillinen tutkinto
- Alempi korkeakoulututkinto (esim. AMK)
- Ylempi korkeakoulututkinto (esim. yliopisto)

8. Toisen huoltajasi korkein koulutus?

- Peruskoulu
- Lukio
- Ammatillinen tutkinto
- Alempi korkeakoulututkinto (esim. AMK)
- Ylempi korkeakoulututkinto (esim. yliopisto)

9. Huoltajasi tämänhetkinen tilanne?

- Työssä
- Työtön
- Opiskelija
- Eläkkeellä
- Jokin muu, mikä?

10. Toisen huoltajasi tämänhetkinen tilanne?

- Työssä
- Työtön
- Opiskelija
- Eläkkeellä
- Jokin muu, mikä?

KOULUKOKEMUKSIA

11. Minkälaista mielestäsi opiskelu on?

- Ihan ok
- Ei vaan pysty
- Pakko hoitaa pois alta
- Pidän koulusta
- Kerro omin sanoin:

12. Jos opintosi ovat keskeytyneet, niin valitse jokin seuraavista:

- Ala ei ollut sopiva
- Minulla ei ollut koulussa kavereita
- En kokenut saavani riittävästi tukea opiskeluun
- Minulla on kulkuvaikeuksia
- Opettajat eivät ymmärrä minua
- Terveydelliset syyt
- Minulla oli liikaa poissaoloja. Kerro miksi:
- Jokin muu syy, mikä?

13. Haitko opiskelemaan, mutta et tullut valituksi? kokemuksesi välivaiheesta.

- Minulla on päivisin ohjattua tekemistä
- Minulle on tarjottu toimintaa, mutta en ole halunnut osallistua niihin
- Minulle on tarjottu mielestäni huonoja vaihtoehtoja
- Mielestäni minut tulisi pakottaa johonkin toimintaan
- Minua hävettää, kun en päässyt opiskelemaan
- Välivuosi vie turhaan aikaani
- Välivuosi sotkee ja vaikeuttaa asioitani
- Tämä on ihan ok välivaihe elämässäni
- kerro omin sanoin hyvistä/huonoista kokemuksistasi

ASUMINEN JA TALOUS

14. Miten asut?

- Huoltajan/hooltajien kanssa
- Yksin
- Avoliitossa
- Muulla tavoin, miten?

15. Seurusteletko?

- Kyllä
- En
- Ehkä

16. Taloudellinen tilanteesi, mistä saat rahaa?

- Työmarkkinatuki
- Asumistuki
- Toimeentulotuki
- Huoltaja/hooltajat antavat rahaa
- Palkka
- Jokin muu tulonlähde, mikä?

17. Vaikuttaako taloudelliseen tilanteeseesi jokin seuraavista?

- Maksuhäiriömerkintä
- Velka (esim. pikavipit, luottokorttivelka, osamaksut)
- Laina (esim. autolaina, asuntolaina)
- Ulosotto
- Velat hooltajille tai kavereille

18. Perheen tuki?

- Huoltajani tukevat minua opiskelu- tai työpaikan etsinnässä
- Huoltajani auttavat minua arjen hallinnassa
- Huoltajani auttavat minua terveydellisissä haasteissa
- Huoltajani eivät juuri auta minua yllä olevissa asioissa
- Huoltajani ei kiinnosta minun asiani

19. Valitse vaihtoehdot, joita työttömyys estä sinua tekemästä:

- Muuttamaan omilleni
- Hoitamaan raha-asioitani hyvin
- Osallistumaan huvituksiin
- Löytämään seurustelukumppania

20. Valitse vaihtoehdot, joita työttömyys mahdollistaa sinulle:

- Viettämään välivuoden
- Suunnittelemaan uravalintoja
- Viettämään aikaa kavereiden kanssa
- Säästämään rahaa
- Hoitamaan terveydentilaani
- Jotain muuta, mitä?

MINKÄLAISTA ON OLLA NUORI PAIMIOSSA?

21. Paimio on:

- Kiva ja ihana pieni kaupunki
- Liian pönde
- Aion muuttaa pois heti kun mahdollista
- Jotain muuta, mitä?

22. Kuljen Paimiosta muualle:

- Omalla autolla
- Bussilla
- Jonkun toisen kyydissä
- Kulkisin, jos pääsisi jollain
- Minulla ei ole tarvetta päästä muualle

23. Onko Paimiossa mielestäsi tekemistä?

- Kyllä, mitä?
- Ei, mitä kaipaisit?

24. Onko sinulla jokin yhteisö, johon tunnet kuuluvasi?

- Kyllä
- Ei
- Olen osa yhteisöä, mutta en tunne kuuluvani porukkaan?
- Tarvitsisin itselleni sopivamman yhteisön

25. Pitäisikö mielestäsi Paimiossa olla nuorille:

- Enemmän työpaikkoja
- Työkokeilumahdollisuuksia
- Opiskelumahdollisuuksia
- Monipuolisempaa työtoimintaa nuorille
- Jotain muuta, mitä?

26. Miten vietät vapaa-aikaasi?

- Kavereiden kanssa
- Olen mieluiten itsekseni
- Olisin kavereiden kanssa, jos se olisi mahdollista
- harrastuksissa
- Jokin muu, mikä?

27. Kokemukseni paimiolaisista palveluista ja virastoista?

- Tiedän, mistä saan tarvitsemaani tukea tai apua
- Tiedän, keneltä kysyn, jos tarvitsen tukea tai apua
- En tiedä milloin ja mihin olen tarvittaessa yhteydessä
- Kerro omin sanoin hyvistä tai huonoista kokemuksistasi

TULEVAISUUS

28. Miksi opiskelisit ammattitutkinnon?

- Raha
- Jotta pääsisin töihin
- Itsensä kehittäminen
- Koska joku sanoo, että pitää
- Kaveritkin opiskelevat
- Minun ei ole mahdollista opiskella, miksi?

29. Miksi tekisit töitä?

- Raha
- Saadakseni työkokemusta
- Saisin päiviini jotain tekemistä
- Koska niin pitää tehdä
- Jotta pääsisin elämässäni eteenpäin
- Minun ei kannata mennä töihin, miksi?
- Minun ei ole mahdollista mennä töihin, miksi?

30. Koetko paineita seuraavista asioista:

- Opiskella ammatti
- Saada työpaikka
- Muuttaa omilleen asumaan
- Tulla toimeen taloudellisesti
- Löytää seurustelukumppani
- Elää ja kokea
- Keksiä, mitä haluan
- Aikuistua
- Jostain muusta, mistä?

31. Tulevaisuudessa haluaisin:

- Oman perheen
- Työpaikan
- Koulutuksen
- Oman kodin
- Hienon auton
- En vaan tiedä
- Kerro omin sanoin, mitä haluat?

Suostumus osallistua opinnäytetyötutkimukseen

Olen saanut tiedot opinnäytetyönä tehtävän tutkimuksen tavoitteista ja käytännön toteutuksesta. Minulle on annettu mahdollisuus esittää lisäkysymyksiä tutkimuksesta.

Olen saanut tiedot henkilötietojen käsittelystä tutkimuksessa. Minulle on luvattu, että henkilötietojani käsitellään huolellisesti ja tietoturvallisesti eikä niitä luovuteta ulkopuolisille.

Tiedän, että osallistumiseni on vapaaehtoista. Voin keskeyttää tai peruuttaa osallistumiseni tutkimukseen, milloin vain. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumuksen, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Paikka ja päivämäärä

Osallistun tutkimukseen

Henkilön allekirjoitus

Suostumuksen vastaanottaja

Tutkijan allekirjoitus

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta jäävät tutkijan arkistoon. Tutkimustiedote ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.

Turun ammattikorkeakoulu on 10 000
osaajan yhteisö – tulevaisuuden teknillinen
korkeakoulu ja hyvinvoinnin kehittäjä.
Koulutamme käytännön huippuosaajia.
#ExcellenceInAction

